Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 85 (14105) | 1973 оной апрелиин 11, среда | Сэн 2 мүнгэн

МАРТ 20 — МАЙ 20
Газар hайжаруулха габшагай хоёр hара

ЗОРИҺОНДОО ХҮРЭХЭБДИ

Сабшалан, бэлшээриин газарай урэжэл hайжаруулха хүдэлмэриие түхэреэн жэлэй туршада жэншэдгүй ябуулхада али зэргын ашагтай байhыень ажахымнай хүдэлмэришэн бүхэн hайн мэдэдэг болонхой. Тиимэhээ байгша ондо соносхогдоhон габшагай хоёр hарые хэзээ хэзээнэйхиhээ эмхитэйгээр эхилэнхэйбди.

15 хоногой туршада совхозоймнай луговодууд 400 шахуу тонно наг шэбхэ гаргажа, сабшалангаа хорёолхоёо 10 мянган hургаар отолhон, хашаагай тулгануудые сабшажа бэлдэhэн байна. Энэ үе соо hайрамай уhаар нилээд ехэ газар ундалуулагдажа, Шанагын уhалууриин гидротехническа түхеэрэлгэнүүд заhабарилагдаа.

Ажахымнай 900 гектар сабшалантай юм. Бүхыдөө шахуу уhалагдадаг энэ газар дээрээ хоёр hарын туршада 700 гаран тонно шэбхэ гаргаха байнабди. Тиихэдэ 35 гектарта 100 тонно минеральна утэгжүүлгэ оруулагдаха. Сабшалан дээрэ гаргагдаhан наг шэбхын нийтэ хэмжээн гектарай 40-60 тонно болохоор хараалагдана.

Байгша ондо ажахымнай луговодуудта 80—100 гектараар сабшалан даалгагдаа. Энэ яhала hайн байхаар хүлеэгдэнэ.

Нёдондо совхозоймнай түрүү луговодууд Цыдендоржо Дондубон, Цырендоржо Будажапов, Эрдынижаб Санжацыренов болон бусад даалгагдаhан сабшалангайнгаа гектар бүриhөө 18—20,6 центнер хүрэтэр үбhэ хуряажа, эрхимлэhэй байна. Энэ жэлдэ луговодуудай сабшалан дээрээ hайнаар хүдэлмэрилжэ, гектарай 20 центнерhээ бага бэшэ үбhэ абаха гэhэн социалис уялга абаа.

hүүлэй үедэ таряалан, сабшалангай газар ургэдхэхын түлөө намаг налхи хатаажа, hөөг бургааhа отолжо сэбэрлэхэ хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулагдадаг болоо. Мүнөө ажахыдамнай «Бурводстрой» трестын Бэшүүрэй ПМК-гай механизаторнууд 140 гектар намаг хатаажа, үндэhөөрнь hайжаруулха байна. Саашань хэлэхэдэ, эдэ үдэрнүүдтэ луговодуудай абаhан уялгаяа сүм дүүргэжэ, республикынгаа алдарта 50 жэлэй ойн баярта hайндэрые эрхим амжалтаар угтаха хүсэлэнтэй.

Д. ТОГОШИЕВ,
Бэшүүрэй аймагай Бодонгуудай совхозой мелиоратор.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ХАБАРАЙ ТАРИЛГЫН ТЕХНИКЭ ЗАҺАБАРИЛАГДАЖА БАЙҺАН ТУХАЙ

1973 оной апрелиин 1-эй мэдээн.

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр).

Мүрысэгшэ аймагууд	Трактор	Плуг	Сеялкэ	Культиватор	Хартаабха hуулгадаг машина	Уhа бүлэдэг станци	Уhа сасадаг машина
Баргажанай	106	76	99	69	67	86	25
Хурамхаанай	136	76	86	82	100	77	92
Бэшүүрэй	98	81	86	100	62	96	69
Мухар-Шэбэрэй	104	86	93	54	55	83	68
Задын	111	93	90	53	40	62	65
Сэлэнгын	105	86	79	55	57	50	52
Яруунын	103	97	91	85	60	30	45
Захааминай	106	92	89	100	100	50	100
Загарайн	111	90	92	55	51	76	45
Прибайкалиин	78	88	81	57	67	100	71
Кабанскын	91	81	95	94	37	36	54
Түнхэнэй	106	97	97	77	100	70	57
Ахын	111	100	83	—	—	100	—
Хэжэнгын	110	91	98	71	100	72	100
Хориин	71	83	89	70	100	74	70
Хяагтын	123	72	80	58	38	54	33
Улаан-Үдын	148	96	94	81	62	69	61
Баунтын	44	87	80	—	—	100	—
Хойто-Байгалай	100	53	17	33	50	100	—
Республика бүхыдөө	104	87	89	71	61	66	58

шинанууд Яруунын, Кабанскын, Сэлэнгын, Хяагтын аймагуудта илангаяа мууса заhабарилагдана. Жэшээнь, Яруунын, Кабанскын аймагуудта эдэ машинануудай гурбанай хоёр хубинь бэлдэгдээтүй байна.

Хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ трактор, машинанууд «Свинопром» трестын ажахынуудта хангалтагүйгөөр заhабарилагдажа байнхай. Энэ трестдэ мэдэлтэй ажахынуудта тракторнуудайнь минил 76 процентнь, плуг — 84, сеялкэ — 90, культиватор — 79 процент заhабарилагдаад байна.

Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы энэ жэлдэ республикын колхоз, совхозууд таряалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ, шэнэ газар хахалха талаар ехэ зорилгонууд табигданхай. Тиимэhээ ажахы, аймаг бүхэн трактор, машинануудаа жэшээтэ hайнаар заhабарилжа, хабарай тарилгын бүхы хүдэлмэриие богони болзорто, hайн шанартайгаар үнгэргэхэ гэжэ оролдохо болоно. Мүнөө үедэ хоорондоо мүрысэдэг ажахынууд, аймагууд бэе бэедээ ябалсажа, хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ машинануудай хэр зэргэ заhабарилагдаад байhыень шалгажа эхилээ. Иимэ шалгалтануудые хаа хаанагүй хэхэ эрилтэ табигдана.

Урагшатайгаар ажаллана

Таряалан, сабшалан болон бэлшээриин урэжэл hайжаруулха габшагай хоёр hара республика дотор соносхогдоhоор 20-ёод үдэр үнгэрбэ. Энэ хугасаа соо Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой луговодууд, үнинэй механизатор Владимир Жалсанович Бальжинимаевай хүтэлбэрилдэг лугомелиоративна отрядай механизаторнууд сабшалан дээрээ 600 тонно наг шэбхэ гаргажа, 500 гаран гектар газар hайрамаар уhалhан байна. Тиихэдэ үбhэ ногооной баян ургаса абтадаг зарим участогуудаа хорёолжо дүүргээ. Мүнөө тус ажахын луговодууд ехэ үбhэ абажа, республикынгаа байгуулагдаhаар алдарта 50 жэлэй ойе ажалай шэнэ амжалтаар угтахые оролдоно.

В. ГОМБОЕВ,
мелиоратор.

АЖАЛЫНЬ ЭМХИТЭЙ

Жэл бүхэндэ орооhо таряанай, үбhэ ногооной тогтууритай баян ургаса хуряадаг Тамирай механизатор, луговодууд эдэ үдэрнүүдтэ таряалан, сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргана. hүүлэй мэдээгээр, Петр Михайлович Верёвкиной хүтэлбэрилдэг оньhожоруулагдамал лугомелиоративна отрядай механизаторнууд сабшалан дээрэ 1000 тонно наг шэбхэ зөөжэ тараагаад байна. Мүн минеральна утэгжүүлгэ оруулха хүдэлмэри эндэ яhала урагшатай ябуулагдана. Үнгэрhэн 20 хоногой туршада тус ажахын луговодууд 130 тонно минеральна утэгжүүлгэ оруулаа.

И. АГАФОНОВ.
«Родина» колхозой түрүүлэгшэ.
Хяагтын аймаг.

ТЭЖЭЭЛ ЕХЭЭР БЭЛДХЭХЫН ТҮЛӨӨ

Тэжээлэй ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ тухай асуудал тон шухала удха шанартай гэжэ Хэжэнгын аймагай механизаторнууд hайн ойлгонхой. Ушар тиимэhээ, тус аймагай Загаhатын совхозой хүдэлмэришэд бата бэхи тэжээлэй бааза байгуулха гэжэ эрмэлзэнэ. Тэдэнэр мүнөө туха сүлөөгүй ажаллажа байнхай. Тэжээл ехээр бэлдэхын тула сабшалангаа hайжаруулха ёhотой ха юм. Загаhатын совхозой механизаторнууд мүнөөнhөө, эртэ хабарhаа эхилжэ нуга сабшалан дээрэ наг шэбхэ ехээр гаргахын түлөө тэмсэнэ. Бамба, Сүнхэрэг, Хажуу булаг гэжэ нютагуудай сабшалан дээрэ 3 мянга гаран центнер шэбхэ гаргагдаад байна. Тэрэнь аяар 200 гаран гектар талмай дээрэ тараагдаба.

Совхозой механизаторнууд бултадаа зунай үедэ үбhэ тэжээл ехээр бэлдэхэ гэhэн нэгэл зорилготойгоор ажаллана. Механизаторнууд Чимит-Доржо Намсараев, Александр Дугаров, Владимир Хуриганов, Николай Хусаев, Илья Егоров, Цырен Доржо Сыбжитов гэгшэд үдэр бүриингөө даабарие ходоо үлүүлэн дүүргэнэ.

— Юhэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ тэжээл бэлдэлгээ 1,5 дахин дээшэлүүлхэ ёhотойбди. Манай бригада өөрын түсэбтэй, даажа абаhан оньhон техникэтэй гээшэбди. Шадамар бэрхэ механизаторнуудшье манай бригадада олон, — гэжэ лугомелиоративна отрядай бригадир Найдан Петрович Бороев хөөрэнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Үнинэй дүй дуршалтай механизатор, КПСС-эй гэшүүн Чимит-Доржо Намсараев, лугомелиоративна отрядай механизаторнууд сабшалан дээрэ наг шэбхэ зөөжэ байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

Н. В. Подгорный Антал Апродо Октябриин Революциин орден барюулба

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный ВСРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ВНР-эй Гүрэнэй суглаанай Түрүүлэгшэ, Венгеро-совет хани барисаанай бүлгэмэй түрүүлэгшэ Антал Апродо апрелиин 9-нэй үдэр Кремль соо Октябриин Революциин орден барюулба. Совет-венгер харилсаа холбоо хүгжөөхэ, СССР ВНР хоёрой арадуудай хоорондын хани барисаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ габьяануудтай байhанайнгаа түлөө, 60 наhатай болоhонтоёо дашарамдуулан нимэ шагналда хүртэhэн байна.

Н. В. Подгорный орден барюулхадаа иигэжэ хэлэбэ: нүхэр Апрое Венгриин хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай хэрэгэй түлөө хэлбэри шэгүй бата тэмсэлшэ гэжэ совет хүнүүд hайн мэдэнэ. Хортис засагай хүшэр үедэ революционно ажал ябуулгаяа эхилhэн, оронойнгоо сүлөөлэгдэhэнэй hүүлээр шэнэ байдалай түлөө ажалшан арадай тэмсэлые толгойлhон венгер коммунистнууд-подпольщигуудай алдарта зэргэдэ жагсаhан байгаат. Янош Кадартай, Ференц Мюнниххтэй, бусад нүхэдтэй хамта Венгриин Революционно хүдэлмэришэн—таряашанай правительствые эмхидхэн байгуулха үүсхэл гаргалсаhан байгаат. 1956 оной контрреволюционно үймөөнэй үеэр тус правительство дотоодын ба уласхоорондын нэгэдэмэл хархис хүсэнүүдтэ эсэргүү оронойнгоо ажалшадай эрид шанга сохилто эмхидхээ hэн.

Танда партиин даалгаhан партийна, профсоюзна гүрэнэй ба ниитын хүдэлмэриин бүхы участогуудта хододоо сэхэ шууд интернационалист байдаг, совет, венгер арадуудай хоорондын аха дүү ёhоной хани барисаае хүгжөөхые оролдодог байгаа.

Н. В. Подгорный дээдэ шагналда хүртэhэнтэйнь дашарамдуулан, Антал Апрое КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэhөө халуунаар амаршалаад, элүүр энхэ, зол жаргалтай ябахыень, социалис Венгриин аша туhада, Советскэ Союзай ба Венгриин Арадай Республикын арадуудай хоорондын аха дүү ёhоной хани барисаае улам бэхижүүлгын аша туhада зорюулдаг ажал ябуулгадаа ехэ амжалта туйлахыень хүсэбэ.

Антал Апро орден абахадаа, тэрэнэй хүдэлмэриие мэдэрэн сэгнэhэнэйнь түлөө, үндэр дээдэ шагналай түлөө Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедтэ, КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ баяр хүргөө.

Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй парти тухай, совет-венгер хани барисаанай хүгжэлтэ тухай, энэ хүдэлмэридэ минии дүүргэдэг үүргэ тухай дурдаhан хани халуун үгэнүүдэйнь түлөө нүхэр Н. В. Подгорнодо баясхалан хүргэхые хүсэхэ байнаб. Венгриин коммунистнууд, манай парти совет, венгер арадуудай хоорондын, Советскэ Союз ба Венгриин хоорондын хани барисаае улам бэхижүүлхэ гэжэ ходоо оролдодог юм. Совет-венгер хани барисаа бэхижүүлхын тула оролододог бүхы хүнүүдтэ, Венгриин бүхы ажалшан арадта, манай бүхы партида энэ шагнал зорюулагдана. СССР-тэй хани барисаатай байхые хүсэдэг политикаяа үргэлжэлүүлхэбди гэжэ үшөө дахин тусхайлан тэмдэглэхые хүсэнэб, минии габьяае үндэрөөр сэгнэhэнэй түлөө үшөө дахин баясхалан хүргэнэб, гэжэ А. Апро хэлэбэ.

Аха дүүгэй ёhоор hаналаа нэгэдэлгын оршон байдалда

Вьетнам арадтай бүхы дэлхэйн улад зоной hаналаа нэгэхэдэ. Индохитадай райондохи эб найрамдал бэхижүүлхэ уряатай hара манай орон дотор үнгэргэгдэжэ байнхай. Митингнүүд, суглаануудта хабаадагшад Вьетнамдахи дайе болюулха ба амгалан байдал hэргээхэ тухай Парижай хэлсээе бүхы талынхидай зүгhөө сэхэ шууд сахиха эрилтэ табина, тэрэниие сэхэ шууд бэелүүлгэдэ бүхы аргаар туhалха гэжэ эрид шиидэнхэй байhан тухайдаа мэдүүлнэ.

Одессын «Кинап» гэжэ заводто ехэ митинг болоо. Предприятиин директор В. П. Рогачев, хүдэлмэришэд В. И. Царенко, Г. Я. Гиловой үгэ хэлэхэдээ, вьетнам арадай илалтань социалис оронуудай, эб этэй байхые, хүгжэлтэ дэбжэлтэ туйлахые хүсэдэг бүхы хүнүүдэй ехэ амжалта бололсоно гэжэ тусхайлан тэмдэглэбэ.

Далайн флодой инженернүүдые бэлдэдэг Одессын институдай студент Нгуен Вьет Зунг митинг дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, Вьетнамай газар дайда дээрэ бата бэхи эб найрамдал hэргээхын түлөө, сүлөөтэ бэеэ дааhан байдалай түлөө үнэн зүб тэмсэлдэнь вьетнам арадта туhа хүргэhэнэй түлөө совет хүнүүдтэ үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэбэ.

«Каракумстрой» гэжэ управленидэ болоhон митинг «Индохитадта эб найрамдал бэхижүүлхэ!» уряатайгаар үнгэрөө. Сайгон захиргаан Парижай хэлсээе ходо эбдэнэ, тэрээнhээ уламжалан Урда Вьетнамай хэдэ хэдэн районуудта дайн байдалдаан үшөөл үргэлжэлhөөр. Сайгон засагаархидай харата аашануудые совет хүнүүд эрид буруушаана, парижай хэлсээе сэхэ шууд дүүргэхэ эрилтэ табина,— гэжэ техник-картограф Нурли Нурлиев мэдүүлээ.

Хабаровска «Амуркабель» гэжэ заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад Вьетнамдахи дайе болюулха ба амгалан байдал hэргээхэ тухай хэлсээн баталагдажа, ехэ илалтын туйлагдаhантай дашарамдуулан, Вьетнамай ажалшадые халуунаар амаршалба. Митинг дээрэ үгэ хэлэhэн прессовщик комсомолец В. Виноградов, электрик В. Киреев болон бусад иигэжэ мэдүүлээ: совет хүнүүд тэмсэлэйнь бүхы шатануудта Вьетнамай патриодуудта ходо туhалдаг, дэмжэдэг байhан, хани барисаан ба харилсаа холбоогоо саашадань улам бэхижүүлхэ байха гэбэ.

hаналаа нэгэдэлгын митингнүүд Хабаровскын заводууд, барилганууд ба hургуулинуудта, Охотско далай шадарай загаhанай промышленностиин предприятинуудта, Уссуриин тайгын леспромхозуудта болоо.

(ТАСС)

Урда Вьетнамай Республикын ВРП-гэй делегациин пресс-конференци

ХАНОЙ. (ТАСС). Сайгондо, апрелиин 7-ой үдэр Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын сэрэгэй делегациин байра соо пресс-конференци болоод, тэндэ Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын (ВРП) делегациин түлөөлэгшэ подполковник Дыонг Динь Тхао үгэ хэлээ гэжэ эндэхи хэблэлэй агентство апрелиин 10-да мэдээсэбэ. Тиихэдээ Парижай хэлсээе сайгон захиргаанай зүгhөө саг үргэлжэ эбдэжэ байдаг тухай хэлээд, Урда Вьетнамай Республикын ВРП-гэй хиналта доро байhан районуудта эсэргүү добтолгонуудые сайгон армиин хэдэг газарнуудые нэрлээ.

Дыонг Динь Тхао асуудалнуудта харюусаха зуураа, орон доторхи оршон байдалые Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительство hүжэрөөнэ гэhэншүүгээр баруун оронуудта тараагдадаг худал хуурмаг үгэнүүдые эрид буруушааба. Урда Вьетнамай Республикын ВРП Парижай хэлсээе хододоо наринаар дүүргэжэ байгаа, үнэхөөрөө удаан сагай, бата бэхи эб найрамдал Урда Вьетнамда тогтоохын тула шухала, аргатай бүхы юумэ хэнэ гэжэ тус түлөөлэгшэ онсолон тэмдэглэбэ.

НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИ

...ССР-эй Наукануудай ака... Сибириин отделе... Буряадай филиалай ...еренц-зал соо зүүн зү... шэнжэлэгшэ-э р... Г. Ц. Цыбико... ...hөөр 100 жэлэй ойн ...налда зорюулагда... ...учна конференци үсэ... болобо. ...-Үдэ, Эрхүү, Ленин..., Владивосток, Новоси... ...нуудай эрдэмтэд. ... болон совет хүдэл...шэд, Агын Буряадай национальна округой түлөөлэгшэд конференцидэ хабаадалсана.

Буряадай филиалай президиумэй түрүүлэгшэ, ветеринарна эрдэмэй доктор, профессор **В. Р. Филиппов** эрдэмтэ Г. Ц. Цыбиков тухай хуряангы үгэ хэлэжэ, конференци нээбэ.

Конференци дээрэ олон элидхэл, дурдалга, мэдээсэлнүүд хэгдэбэ, Буряадай ниитын эрдэм шэнжэлэлгын институдай хэлэ бэшэгэй секторые даагша, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат **Ц. Б. Цыдендамбаев** профессор Г. Цыбиковэй ажабайдал, ажал ябуулга тухай элидхэл хэбэ.

Эрдэмэй кандидадууд **К. М. Герасимова, Д. Д. Дарижапова** гэгшэд эрдэмтэн тухай hонин элидхэлнүүдые хэhэн байна.

СССР-эй Наукануудай академиин Востоковедениин институдай Ленинградтахи отделениин эрдэмтэн, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор **Е. И. Кычанов**, Эрхүүгэй университедэй профессор **М. Н. Мельхеев**, искусство шэнжэлдэг эрдэмэй кандидат **Н. В. Кочешков** (Владивосток) гэгшэд элитэ эрдэмтэ, аяншалагша профессор Г. Ц. Цыбиков тухай hонирхолтой элидхэлнүүдые хэбэ. Эрхүүгэй университедтэ Г. Ц. Цыбиковтэй сугтаа хүдэлhэн шабинь профессор **П. П. Хороших** багша тухайдаа дэлгэрэнгышье, hониншье элидхэл-дурдалга хэhэн байна.

Түүхын эрдэмэй доктор, профессор **П. Т. Хаптаев**, түүхын эрдэмэй кандидат **М. П. Хабаев**, эрдэмтын нютагhаа ерээшэд: хизаар ороноо шэнжэлдэг Агын музейн директор, РСФСРэй Культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ **Ж. Д. Доржиев**, Агын округой Урда-Агын дунда hургуулиин багша **Д.-Б. Ж. Жигмитов** гэгшэд эрдэмтын ажал ябуулга тухай конференцидэ хабаадагшадта хөөрөө.

Буряадай филиалай научна библиотекэ, гар бэшэгэй таhаг профессор Г. Ц. Цыбиковэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаhан выставкэ эмхидхээ. Конференцидэ хабаадагшад выставкэтэйнь танилсаа.

Профессор Г. Ц. Цыбиковэй бэшэжэ, мэндэ байхадаа хэблүүлhэн номууд. Түбэд орон руу аяншалhанайнгаа hүүлээр бэшэhэн «Буддын шажанай мүргэлшэн Түбэд ороной шүтөөнгүүдэй дэргэдэ» гэжэ нэрэтэй 1919 ондо хэблэгдэhэн ном, 1908 ондо Владивостогто хэблэгдэhэн монгол хэлэндэ хабаатай номууд, түбэд, монгол хэлэн тухай, этнографяар бэшэhэн статьянууд эндэ бии.

Хилын саана, СССР дотор хэблэгдэhэн номуудынь мүн лэ выставкэдэ табяатай.

Г. Ц. Цыбиковэй сутлуулhан материалнууд: Түбэд орон руу ошожо ябахадаа, аян замдаа буулгаhан, мүн hасада (Жууда), тэрэ шадар буулгаhан фото-зурагууд, эрдэмтын хэблэгдээгүй материалнууд, өөрынь документнүүд, бэшэгүүд харуулагдана.

Азин түбиин оронуудай хэлэ бэшэг, түүхэ, зонойнь ажабайдал, культура болон бусадые шэнжэлхэ талаар ородой, совет элитэ эрдэмтэн профессор Г. Ц. Цыбиковэй ехэ юумэ хэhые, Түбэд ороние, hасые шэнжэлхэ талаар тусгаар габьяатай байhыень конференцидэ элидхэл хэгшэд тэмдэглэбэ. Мүн буряад арадай соёл болбосорол, эрдэм наукада ашатай туhатай ехэ ажал хэлсэhэн байна. Урда сагhаа хойшо ород арадтай бүхы талаhаа, тэрэ тоодо соёл культурын талаар буряад зоной ехэ халуун барисаатай байhыень энэ эрдэмтын ажал хэрэг үшөө дахин гэршэлнэ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

МYРЫСӨӨНЭЙ ЭМХИДХЭХЫ ХYСЭН

ССР Союзай байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойн баярые шахтоуправлениин коллектив жэлэй түсэбhөө гадуур 12 мянган тонно нүүрhэ малтажа, продукци худалдаха түсэбөө 101,5 процент дүүргэhэн. түсэбhөө үлүүлэн 164 мянган түхэригэй олзотой гаража угтаhан байна.

Тиихэшье ёhотой юм. Ушарынь гэбэл түсэбтэ юhэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ бидэнэр, элдэб шалтагаанhаа боложо нүүрhэ малтаха түсэб, даабаряа дүүргэжэ шадангүй үлэшэhэн байгаабди. Бии байhан машина техникэ, оньhон түхеэрэлгэнүүд хүсэдөөр, үндэр бүтээсэтэйгөөр хэрэглэгдээгүй, ажалай эмхидхэл пула, социалис мүрысөө эмхидхэн дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ зарим шахта, участогуудта ёhын тэдысэ хандаhан дээрэhээл гол түлэб тэрэ бэрхэшээлтэ байдалда ороhон байгаабди.

Эдэ бүгэдэ тухай үнгэрhэн жэлэй эхеэр болоhон партийна суглаан, шахтоуправлениин партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан дээрэ ехэ хөөрэлдөөн боложо. ороhон гээгдэлhээ гараха хэмжээ ябуулганууд хараалагдаhан, СССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалис үялганууд абтаhан байгаа.

Хараалагдаhан хэмжээ ябуулганудай дунда социалис мүрысөө зүбөөр эмхидхэхэ, үдэр бүри хүтэлбэрилхэ, тэрээндэ үргэн олониитые хабаадуулха асуудалнууд гол hуури эзэлhэн юм.

Социалис ба коммунис байгуулалтын бүхы шатануудта социалис мүрысөөн хадаа олониитын творческо эдэбхи үүсхэл хүгжөөхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хүсэтэ эрхэ нүхэсэл байhан. байhаар шье гэжэ манай партиин Центральна Комитет заадаг шуу.

Нүүрhэ малталга Холбоолжоной уурхайда нэн түрүүндэ экскаваторщигуудта — проходчигуудай бригаданuудай хүдэлмэриhөө дулдыдадаг гэжэ мэдээжэ. Холбоолжоной уурхайда (эндэ нүүрhэн нээмэл аргаар абтана) коммунистнууд Н. В. Балалаешников, С. К. Шевченко гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг экскаваторщигуудай бригадынхид горьо техникэеэ үндэр бүтээсэтэйгээр ашаглахын түлөө мүрысөө үүсхэhэн байна. Тэдэнэр 4,6 кубометр багтаамжатай шанагатай экскаватораар жэлэй туршада 1 миллион кубометрhээ бага бэшэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэхэ гэhэн уялга абаад, мүрысэн ажаллахыень бусад экипажнуудтаа хандаа hэн. Шахтануудтахи проходчигуудай бригадануудай мүрысөөндэ Социалис Ажалай Герой коммунист Г. Д. Тучиновай, коммунис ажалай ударник, партиин гэшүүн Б. С. Бальжиевай хүтэлбэрилдэг бригадынхид эхи табиhан.

Иигэжэ шахтоуправлениин гол, шиидхэхы участогуудта ажаллагшадай дунда социалис мүрысөөн дэлгэржэ, эсэсэй эсэстэ hайн үрэ дүн үгөө бшуу. Тэдэнэй жэшээгээр бусадшье мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд мүрысөөндэ оролсожо, коллективэйнгээ туйлаhан амжалтада хубитаяа оруулалсаhан байха.

Партийна комитет, шахта болон уурхайн партийна эхин организацинууд мүрысэгшэдтэ абаhан уялгануудаа дүүргэхэ эрхэ байдал хангаха талаар саг үргэлжэ анхаржа байгаа. Халаанай дүүрэмсээр ажалайнь дүн дары гаргагдажа, тусхай самбарта, хуудаhанда бэшэгдэдэг, үглөөдэрынь түрүүшын халаанай хүдэлжэ эхилхын урда тээ бүгэдэндэ соносхогдодог юм. Тиигэжэ ажалайнгаа шэнэ үдэр эхилхэдээ, тэдэнэр үсэгэлдэр юу хэжэ, ямар үрэ дүн туйлаhанаа мэдээд эхилнэ гээшэ.

Гадна hара бүридэ участок, бригаданuудай мүрысөөнэй дүн согсологдожо, шахтоуправлениин захиргаанай, парткомой, профсоюзай руднична комитедэй шиидхэбэреэр илагшадынь материальна болон моральна талаар урмашуулагдана. Энээн тушаа тусхай гурим зохёогдоод. тэрэнь хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэгдэдэг юм.

Социалис уялганудай дүүргэлтын ябаса тухай асуудал үнгэрhэн жэлдэ хэдэ дахин партийна. профсоюзна суглаанууд дээрэ зүбшэгдэн хэлсэгдээ бэлэй. Зарим участогуудай хүтэлбэрилэгшэд. бригадирнар, профсоюзай цеховой комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр энэ асуудалаар тоосоhон байха.

Абаhан социалис уялганууд соомнай үйлэдбэридэ шэнэ техникэ нэбтэрүүлжэ, проектнэ хүсөөрнь ашаглаха асуудалнуудта горитой анхарал хандуулагдаа hэн. Тиимэшье байха ёhотой. Жэл ерэхэ бүридэ уурхай. шахтанууд хүсэ ехэтэй шэнэ техникээр баяжана. Тэдэниие хүдэлгэжэл шадаха зэргэтэй.

Энэ талааршье түсэб, уялгануудаа дүүргэhэн байнабди. Холбоолжоной уурхайда хүсэ ехэтэй «ЭШ-10/70». «ЭВГ-8-И». маркын экскаваторнууд богонихон болзорто суглуулагдажа хүдэлжэ эхилээ. Шахтада «4-ПУ» маркын горнопроходческо комбайн мүн лэ түргэн сагта хабсаргагдажа. ашаглалгада үгтэhэн байха юм.

Энээнтэй дашарамдуулан ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын. алмалта. арьбалалтын түлөө социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоhон урлан нарижуулагшадай. ухаалан зохёогшодой ажал тухай тобшохоноор тогтолтой. Тэдэнэр тусхай творческо бригада болон хамтараад хоорондоо мүрысэнэ, үнгэрhэн жэлдэ абаhан уялгануудаа дүүргэжэ шадаhан байна. Электрослесарьнүүдэй бригадир партиин гэшүүн Леонид Фёдорович Ешелкинэй бригадынхид жэлэй туршада хоёр мянга гаран түхэригэй алмалта үгэхэ долоон дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, түрүүшүүлэй зэргэдэ оролсоhон.

Мүрысөө эмхидхэн хүтэлбэрилхэ гээшэ имагтал уялга абхуулаад, саг болзортонь дүнгүүдыень согсолжо, олондо дуулгаад, түрүүшүүлые магтаад дүүргэхэ хэрэг бэшэ.

«Олониитын эдэбхи үүсхэл бадаруулдаг социалис мүрысөөн гансашье түрүүшүүлые эдэбхитэйгээр дэмжэхэ, урмашуулха бэшэ, мүн гээгдэгшэдые гү, али ёhото үнэн сэхэ бэшээр ажалладаг хүнүүдые элирүүлхэ эрилтэ табина, Эршэтэй габшагайгаар ажаллагшадhаа гадна, мүн ажалдаа ханалгүйгөөр хандадаг, оролдолго багатайгаар хүдэлдэг хүнүүд тухай улад зоной олоороо мэдэхынь тула үргэнөөр, элеэр харуулха хэрэгтэй», — гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев СССР-эй 50 жэлэй ой тухай элидхэл соогоо заагаа hэн.

Энэ эрилтэтэй тааралдуулан хаража үзэбэл, манай хүдэлмэридэ дутагдалнууд үшөө бии гээшэ. Нээрээшье, уялгануудые абахадаа бардам үгэнүүдые хэлэhэн аад, дүнгүүдые гаргахадань, тэдэнэй биргүй байгаа hаань, абяа аниргүй болошодог ушар манайшье шахтоуправлениин зарим хүтэлбэрилэгшэдэй дунда үзэгдэдэг байгаа. Иимэ эрхэ байдалтай бидэнэршье эбсэшөөд байгаа тээшэбди.

Юhэдэхи табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлэй эхиндэ манай шахтоуправлениидэ эмхидхэлэй ехэ хубилалта болоо юм. Холбоолжоной уурхай амяараа болон таhаржа, «Востоксибуголь» комбинадта сэхэ мэдэлтэй бэеэ даанхай предприяти болгогдобо. Тиихэдэ газар дороhоо нүүрhэ малтадаг шахтануудай «Гусиноозёрская» гэжэ нэрлэгдээд, мүн лэ бэеэ даанхай нүүрhэнэй предприяти болобо. Зүгөөр партийна организацинуудынь нэгэ парткомдо ороно.

1973 оной арадай ажахын түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө промышленностиин, барилгын, транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоол соо түлишын промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ ямар зорилго табигданаб гэбэл, бүхы янзын түлишые малтан абаха арга дүрые саашадань hайжаруулгада, хүшэр хүндэ ажал ехэтэй хүдэлмэриие үргэнөөр оньпожоруулха, автоматизацилха хэрэгтэ, түлишэ абалгын гаргаша хорооохо, энээнэй үндэhэ hуури дээрэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулха болонобди.

Тус тогтоолдо харюу болгон, шэнээр эмхидхэгдэhэн предприятинууднай тус тустаа дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абаhан байна. Гол зүйлнүүдыень нэрлэбэл иимэ юм. Холбоолжоной уурхайн коллектив нүүрhэ малтаха жэлэй түсэб декабриин 26 болотор дүүргэхэ, түсэбhөө гадуур 24 мянган тонно нүүрhэ арадай ажахыда үгэхэ, ажалай бүтээсые түсэбөөр хараалагдаhанhаа 6,8 процентээр дээшэлүүлхэ.

«Гусиноозерская» шахтын коллектив нүүрhэ малтаха жэлэй түсэб декабриин 27 болотор дүүргэхэ, түсэбhөө гадуур 6 мянган тонно нүүрhэ үгэхэ, ажалай бүтээсые түсэбөөр хараалагдаhанhаа. 2 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ шиидэнхэй.

Жэлэй эхинhээ хойшо, үнгэрhэн гурбан hарын даб дээрэхи дүн хаража үзэхэдэ, манай хоёр предприятиин коллективүүд хэлэhэн үгэдөө хүрэхэ хүсэд арга боломжотой байна. Бүри мүнөө тэдэнэр тус тустаа 6—2 мянгаад тонно нүүрhэ түсэбhөө гадуур малтаад байна. Эгээл энээндэ шахтернуудай дунда үргэнөөр дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй эмхидхэхы хүсэн элитээр харагдана гэжэ hанагдана.

Зорилго юуб гэбэл, социалис мүрысөөе бүри үргэн дэлисэтэй болгожо, түрэл Буряад республикынгаа байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойе ажалай шэнэ амжалтаар угтаха хэрэгтэй.

П. МЕДВЕДЕВ,
«Гусиноозерская» гэжэ нүүрhэнэй предприятинуудай парткомой секретарь.

КПСС-эй райкомуудhаа мэдээсэнэ

ДААБАРИИН ҮГТӨӨ ХАДАНЬ

ТҮНХЭН. Партийна документнүүдые hэлгэлгэдэ бэлдэжэ байха үедэ «Сибиряк» колхозой партком коммунистнүүдые партийна даабаридаа харюусалгатайгаар хандадаг байхаар хүмүүжүүлхэ асуудалда анхаралаа горитой табиhан байна. Мүнөө олонхи коммунистнууд партийна, ниитын ямар нэгэн даабаритай болонхой, тэрэнээ hайнаар дүүргэдэг. Үйлэдбэри дээрэ жэшээ харуулан ажалладаг коммунистнууд улам олон болоно. Парткомой секретарь нүхэр Трофимовай тоосоо зүбшэхэдөө, КПСС-эй райкомой бюро иимэ сэгнэлтэ үгөө hэн.

Тиихэ зуураа энэ хүдэлмэридэ дутагдалнууд үшөөл олон бии байhаниинь элирхэйлэгдээ. Даабари коммунистнуудта үгэбэшье, тэрэнээ хэр зэргэ дүүргэжэ байhыень hуулаар хинана. Парткомой гү, али партбюрогой заседани болон хамтын суглаан дээрэ партийна даабаряа хэр дүүргэжэ байhан тушаа коммунистнуудай тоосоон тон үсөөнөөр зүбшэгдэнэ. Даабари үгэхэдөө коммунистын шадабари, эрдэм hургуули, арга боломжонь хараада абтанагүй, олон нүхэд, үнгэрхэдөө, 5—7 янзын даабаритай байха юм.

Парти доторой энэ шухала хүдэлмэри саашадаа hайжаруулха зорилго хараалhан тогтоол КПСС-эй райкомой бюро баталан абаа.

ХИНАХА ШУХАЛА

ХЭЖЭНГЭ. Захиргаанай ажал ябуулгые хинаха эрхэтэй комиссинуудай хүдэлмэриие Чисаанын совхозой партком хэр зэргэ хүтэлбэрилнэ гээшэб гэhэн асуудал КПСС-эй Хэжэнгын райкомой бюро зүбшэhэн байха юм. Энэ хэрэг hайжаруулха зорилгоор ажахын партком, партийна эхин организацинууд зарим тэды хүдэлмэри хэжэ байдагынь асуудал зүбшэн хэлсэхэ үедэ элирхэйлэгдээ.

Тиигэбэшье совхозой партком захиргаанай ажал ябуулга хинаха эрхэтэй комиссинуудые хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилнэ, тэдэндээ бодото туhаламжа, заабари үгэнэгүй. Иимэ комиссинуудай хэр зэргэ хүдэлжэ байhан тухай асуудал парткомой заседани дээрэ нэгэтэшье хэлсэгдээгүй байха юм. Тэрэнhээл уламжалан, комиссинуудай составта hунгагдаhан партиин гэшүүд ямаршье үүсхэл, оролдолго гаргаагүй. Жэшээнь, абгаhан продукциин шанар hайжаруулха, алмалта ба арьбалалтын гүрим сахиха хэрэг хинаха комиссиин гэшүүд иимэ байдалтай.

Захиргаанай ажал ябуулгые хинаха эрхэтэйгээр байгуулагдаhан комиссинуудай хүдэлмэри hайжаруулха эрилтэ совхозой парткомдо (секретаринь И. Н. Рубцов) партиин райкомой бюро эрилтэ хэбэ.

ҮҮСХЭЛ ГАРГАҺАН АЖАХЫДА

ШАХАМАЛНУУД ШАМБА…
БУРУУНУУД БУЛШАНТ…

Ажалай Улаан Тугай ордентэ «Сибиряк» колхоз гүрэндэ тарган үхэрнүүдые тушаадагаараа Түнхэнэй аймаг соогоо шалгардаг. Тус колхозой үхэршэдэй дүй дүршэл яhала hонирхолтой.

Урдань колхозой олзо доходой ехэнхинь тараан ажалhаа абтадаг байhан. Харин жараад онуудай тэн багаар үхэрнүүдые олоор харууhалжа, мяха абадаг шэглэлтэй болоhон юм. Зундаа эдэнэр үхэрнүүдээ холын бэлшээридэ, шэмэтэй ногоондо hайнаар адуулжа, намартаа, үбэлдөө тэдэнээ шахан таргалуулжа. гүрэндөө тушаадаг болоо hэн. Энээнэй ашаар hүүлэй 7—8 жэлэй туршада тэдэнэр гүрэндөө хоёр дахин шахуу ехэ мяха худалдадаг болонхой. Хэрбээ 1965-66 онуудта тус колхоз 3300—3500 центнер мяха гүрэндэ худалдадаг байhан hаа, харин үнгэрэгшэ жэлдэ энээнээ 5000—5500 центнертэ хүргөө.

Мүнөө үедэ үхэрнүүдые үдхэхэ, тугал, бурхуудые түлжүүлхэ, шахамалнуудые тарғалуулха хүдэлмэринь гуримшуулагданхай. Колхозой сэбэр олзын 50 процентнь мал ажалhаа абтана.

Түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ энэ ажахын гүрэндэ тушааhан 565 үхэр «эрхим тарган» гэhэн сэгнэлтэтэйгээр абтаа. Бэлэдхэлэй пунктда тушааhан үхэр бүхэнэйнь дундаа зэргээр 362 килограмм татаа. Тиигэжэ гүрэндэ худалдаhан үхэрнүүдэйнь центнер бүхэниинь 180 түхэригтэ хүрөө. Тарган үхэрнүүдые худалдаhанай түлөө нёдондо тус колхоз аяар 84 мянган түхэриг нэмэжэ абаа.

Намар, үбэлэй сагта үхэрнүүдые hайнаар шахан тарғалуулха, үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ 900—1000 граммаар нэмээхэ үүсхэл республика дотороо гаргажа, малшадай бүхэсоюзна мүрысөөндэ оролсоhон энэ колхозой үхэршэд абаhан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргээ. Намартаа, үбэлдөө шахан тарғалуулhан 605 үхэрөө «эрхим тарган» гэhэн сэгнэлтэтэйгээр үнгэрэгшэ hарада тушааба. Тиигэжэ тус колхоз 2137 центнер мяха гүрэндэ худалдаhан байха юм. Эндэхи үхэршэд шахамал бүхэнөө дунда зэргээр сүүдхэдэ 983 граммаар нэмээжэ, хэлэhэн үгэдөө хүрэжэ шадаа.

Мал тарғалуулдаг Ахалигай гүүртэдэ 1200 үхэр нэгэн доро шахаха 4 байра баригданхай. Эндэ бурхуу, хашарагууд шэгнүүрэйнгээ зэргээр дүрбэн бүлэг болгогдожо харууhалагдана. 300 килограммhаа дээшэ шэгнүүртэй шахамалнууд уяанда байлгагдажа тэжээгдэнэ. Энэ үхэрнүүд хоёр hарын туршада иигэжэ шахагдахадаа шэгнүүрээ 50—50 гаран килограммаар нэмээдэг байна. Уяанда байhан шахамалнууд тусхай рационой ёhоор эдеэлүүлэгдэнэ. Үдэрэй туршада тус бүридэнь 4 килограмм талха тараанай зүйл, үбhэ, ногоон hолоомон ехээр үгтэнэ.

Мал шахан тарғалуулха хүдэлмэри бригадна аргаар эмхидхэгдэнэ. 3 үхэршэн гүрэндэ тушаагдаха шахамалнуудые харууhалдаг. Мүн эндэ 4 бүлэг хашарагуудые тус бүридэнь 60—70 толгойгоор 4 үхэршэд даажа абадаг. Эндэ бүхыдөө 12 үхэршэн, 6 механизатор, 3 туhалагшад ажаллана.

Гүүртын үхэршэд hайнаар хүдэлхэ, зохидоор амархашье аргатай. Эдэ бүхы малые үдэртөө 5 хүн эдеэлүүлнэ. Харин нүгөө 5-ниинь амардаг. hүниндөө 1 малшан дежурладаг гуримтай. Тэдэнэр hүниндөө мал бүхэндэ үдэрэйнь нормын тэн хахад үбhэ үгэдэг. hүни дежурлаhанайнгаа удаа нэгэ сүүдхэ амарна. Үглөөнэй 8 сагта ерэhэн үхэршэд шахамал бүхэндөө 10—15 килограмм талхантай холиhон силос эдюулнэ. Үдэрэй часта үлэгшэ үбhөө, үдэшын 5 сагта мүн лэ тэды шэнээн силос талха тараантай холижо үгэнэ. Үбhэ, hолоомо, шэмэтэ тэжээлээ сүүдхын туршада иигэжэ малда эдюулхэдэ тарғалаcтай гэжэ мэдэгдээ.

Слесарь-кочегарнууд малай ууха уhа бүлеэдүүлдэг, тодхогдоhон оньhон түхеэрэлгэ хүдэлгэхэ, тэдэниие заhабарилха уялгатай. Эндэ ажаллажа байhан механизаторнууд үбhэ, тэжээл асарха, шэбхэ шабааhа зөөдэг ажалтай. Үбэлэй туршада эндэ кукуруза ургуулагшад механизатораар ажаллана.. Тэдэнэр шэбхэ шабааhа өөhэдынгөө участогуудта гаргажа тараана.

Эндэ хүдэлжэ байhан үхэршэд болон механизаторнуудта халуун эдеэн бэлдэгдэнэ. Улаан булан түхеэрэгдэнхэй. Тэдэнэр сүлөөтэй сагтаа газетэ, журнал уншаха, телевизор хараха аргатай. Мүн тэндэнь малшан бүхэнэй даажа абаhан социалис уялганууд, үнгэрэгшэ hарада хэнэй ямараар хүдэлжэ гараhан тухай мэдээсэлнүүд, дайшалхы хуудаhанууд үлгөөтэй харагдана.

Зунай hарануудта эндэхи малшад 100 гаран модоной зайда үхэрнүүдээрээ зөөжэ ошодог. Тэдэнэр майн 25—30-наар зуhаландаа, сентябриин 10—20-оор үбэлжөөндөө зөөжэ ерэдэг.

Үхэршэд бурхуунуудые даажа абаад, тэдэнээ гүрэндэ тушааха үе болоторнь харууhална. Дүй дүршэлтэй, даажа абаhан ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг хүнүүдые үхэршэнөөр томилно. Энэ колхоздо ажал хэрэгээ hайн мэдэхэ үхэршэд олон даа. Нёдондо ажахын малшад холын бэлшээридэ туужа гараhан хашарaг, бурхуу бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхын туршада 800 граммаар нэмээжэ абаба.

Колхоз соогоо мэдээжэ болоhон үхэршэдэй нэгэн Владимир Иннокентьевич Попов даажа абаhан үхэр бүхэнөө сүүдхын туршада 1071 граммаар нэмээжэ, малшадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэhэн алдартай. Мүн Кузьма Филиппович Шелехов, Иннокентий Афанасьевич Усольцев хашараг бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхын … 958—918 граммаар … абаба.

Ахалагша үхэршэн … кентий Николаевич … Павел Черниговв, Вас… хин гэгшэд хар… байhан үхэр бүхэнөө … туршада 952 граммаар … бэ. Эдэ нүхэднай шах… хэнөө 380 килограмм … нүүртэй болгоожо т… Иннокентий Николаев… ажалда хори гаран жэ… шада ажаллана. Ахал… мэриеэ hайн мэдэдэг … hанаатай хадань за… нүхэр Деминтэй хүдэл… тай юм.

Ахалигай шахамал… тые даагшаар респ… бэрхэ малшадай нэгэ… сандр Данилович Нопе… жэлэй туршада таhал… ажаллана.

— Александр Дани… даадаг фермые мяха… рика гэдэгбди. Ажахы… рэндэ тушааhан мяха… процентые эдэ … ябуулна гээшэ, — … хозой главна зоотехн… рүүлэгшын орлогш… Павлович Седов манда … саба.

Ажахын үхэршэд h… нартай мяха ехээр … түлэ бүхы оролдолгоо… на. Эндэхи ажал ехэт… мэринь оньhон түхеэ… дэй хүсөөр бүтээгдэнэ. … даа энэ фермые үбhэ, … тэжээлээр, тарна … зүйлөөр хүсэд ханга… жээнүүд абтажа байна…

Ахалигай уhалуу… тема hаяхан ашагла… тэбэ. Энээнэй ашаар … тап сабшалан үhалга… лоо. Энэ газарта олон … ногоон таригдахаар х… на. Байгша ондо энд… хоёр дахин ехэ тариг… зику, кукуруза тари… процентээр үргэдхэг…

«Сибиряк» колхозой … шадай дүй дүршэлые … ликымнай малшад … хэрэглэжэ, гүрэндөө … мяха бүри ехээр … болохо бээ гэжэ найд…

П. АМАГ…

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. … шахалгын гүүртые … А. Д. Попов.

Авторай …

Улаан-Үдын электро-заhабарилгын заводой хүдэлмэришэд болон алба хаагшад хүдөө ажахын техникэ заhабарилгые hайн шанартайгаар, саг болзор соонь дүүргэхэ гэжэ оролдодог. Тиигэжэ заводой коллектив түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлэй түрүүшын кварталай даабариие болзорhоонь урид дүүргээ.

Заhабарилагдаhан электродвигательнүүдые туршан шалгагша Г. Р. Климентьев гэгшын ажалhаа бэлэн болоhон продукциин шанар сэхэ дулдыдадаг. Юундэб гэхэдэ, тэрэ электродвигательнүүдые шалгажа, захигшадта эльгээдэг байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. Р. Климентьев ажалдаа.
А. МАНТАЕВАЙ фото

БАЯН УРГАСА АБАХА АРГА

Өөрынгөө зохёохы ажалаар үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлдэг түрүү хүнүүд хүдөө нютагуудта жэл ерэхэ бүри олошорно. Тэдэнэй түрүү онол арга бодото шалгалта гаража, олоной шадабари болон, колхоз, совхозуудай үйлэдбэридэ хэрэглэгдэдэг болонхой.

Эдэ онол аргануудай дунда оронойmнай үнинэй туршалгашан, колхозой байгуулалтын ветеран Т. С. Мальцевай зохёохы ажал онсо hуури эзэлнэ. Терентий Семеновичые арадай эрдэмтэ гэжэ таряашад тон зүб нэрлэдэг гээшэ. Тэрэнэй туршалганууд научна үндэhэ hууритай, ажабайдалай эрилтэтэй нягта холбоотой тула үрэ дүнгөөршье ехэ. Т. С. Мальцевай жара наhа хүрэхэдэнь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум үндэр баян, тогтууритай ургаса абахе талаар газарай хүрьhэ элдүүрилхэ ба тарилга хэхэ хэрэгтэ эрхим hайн шэнэ арга туйлаhыень үндэрөөр сэгнэжэ, тэрээндэ Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгоhон байна.

Мүнөө үедэ «Мальцевай агротехникые» оронойmнай зүүн районуудай хэдэн зуун колхоз, совхозууд хэрэглэнэ. Курганска область бүхыдөө нютагайнгаа солото хүн — «Заветы Ленина» колхозой суута полеводой аргаар газараа элдүүрилжэ, орооhо таряа хуряалгаяа ходо дээшэлүүлжэл байдаг.

Т. С. Мальцевай туршалгануудай методиконь ямар бэ? Колхозой туршалгашан ямар аргаар ургаса дээшэлүүлхэ хуули ёhонуудые тодорхойлжо, байгаалиин бэрхэшээлнүүдые дабажа гарааб? Энээн тухай энэ статья соо хэлэгдэнэ.

АНХА ТҮРҮҮН хараhан юумэн гайхал түрүүлмээр, нүлөөтэйшье байдаг гээд хэлсэдэг гээшэ. Тэрэнэй зүб байhанда арсалта байхагүй. Өөр дээрээ туршаhан хүн мэдэхэ даа. Гэбэшье түрүүн хараhан, үзэhэн юумэеэ алдуугүйгөөр хэхэнь бэрхэтэй байдаг. Хүн өөртэнь мэдэгдээгүй байгаалитай газарта нүүжэ ерээ гэе. Нэн түрүүн тэрэ хүн ойро тойронхи оршон байдалаар hонирхон, онсо илгааень, бодото байдалыень тодорхойлонгүй, алдуутай тобшолол хэжэ магад.

Ураалай зүүн тээхи зонодохи Мальцево тосхондо анха түрүүшынхиеэ ерэhэн агрономуудтай эгээл тиимэ ушар тохёолдоhон байха юм. Үнгэрhэн жэлэй зун, таряа хуряалгын эхилхын урда тээ hэн. Тэдэнэр Доодо-Доной эгээл талалиг. гандадаг уларилтай нютагhаа ерэhэн. Тиихэдэ Ураалай зүүн талазунай үедэ гайхажа барахаар бэшэ үзэсхэлэн байгаалитай байдаг шуу. Ногоон набшаhаар намжаарhан хуhан модото түглэнүүд, үнгын сэсэгээр бүрхөөтэдэhэн ойн соорхойнууд, үргэн тала, hөөм ута хоолостой үндэр шэнииисээр халюурhан тараан далай...

— Ямар hайхан хизаар гээшэб! — гээд ондоо тээhээ ерэгшэд гайхалаа баража ядап, — эндэхи гектарhаа хорин центнер ургаса абажа ядаха юун байхаб! — гэлсэhэн.

Дүй дүршэлтэйнь танилсахаяа ерэhэн айлшадайнгаа хэлэхые Терентий Семёнович Мальцев анхаралтайгаар, оройдоошье hаалта хэнгүйгөөр шагнаа. Хөөрэлдөөнэй hүүлдэ бишыхан ажаглалта хэбэ:

— Энэ хизаарта тараанай баян ургаса хуряаха тиимэ бэлэн хэрэг бэшэ юм даа. Ургасын хуби заяан хоёр бэрхэшээлэй хоорондо ходо байдаг. Нэгэн гээ hаа—ган гасуурта нэрбэгдэхэ, үгы hаа — эртын хюрууда сохюулхаяа забдаха.

Эдээхэн үгэнүүдээр Мальцев Ураалай зүүн талын байгаалиин уларилые еүм тайлбарилба бшуу. Үбэлынь эндэ ута. хүйтэншье, саhа багатай байханъ олон. Хабарынь хуурай, хүйтэн hалхлар нэбтэ үлеэдэг. Зуниирь халуун аад, богони, түрүүшынь хахад ганданги байгаад, хоёрдохи хахадынь хура бороогоор элбэг байдаг.

Тогтууритай баян ургаса хуряахын тула байгаалиин иимэ эрхэ байдалда яагаад ажалаа тааруу зохидоор эмхидхэлтэйб? Ураалай зүүн талада намар таригдаhан тараан үбэлэй хүйтэниие тэсэжэ гарадаггүй. Тиимэhээ эндэхи таряашанай hанаха юумэн—хабарай тарилга мүн. Гэбэшье хабар таригдадаг ургамалые шадажа харууhалха хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, хабар ургасын hаял гараад, полиин ногоороод байхада ган гасуур эхилхэ. Шииг нойтоор дуталдаhан дээрэhээ ногоон поли шарлажа захалха. Зунай бороотой хаhын ерэхэдэ, саг орой болоhон, таряанайшни эдеэшэжэ захалаад байтар түрүүшын хюруу унаха.

— Байгаалиин уларилые өөhэдтөө таатайгаар хубилгажа үшөө шаданагүйбди, — гээд Т. С. Мальцев хөөрэнэ. — Тиимэhээ сагай уларилда өеhэдөө тааралдаха баатай болонобди. Энээниие хэзэд, газарай хүрьhэнэй баялигые ашатай туhатайгаар хэрэглэжэ шадаад байбал, баян ургаса абажа болоно.

Газарай хүрьhэнэй ашатуhада хүртэхэ найдалтай онол арга олохын тула Терентий Семёнович хэдэн зуун туршалга хэhэн байха юм. Таряанай ургаса дээшэлүүлхэ зорилгоор олон сортын шэниисэ тариха, газарай хүрьhэ элдүүрилхэ, тарилгын болзор хубилгаха талаар хэды олон туршалга хээб, агрономиин эрдэм hургуули шудалаашье. Туршалгашанай хэhэн ехэ ажал амжалтада хүрэhэн байна. Мальцев түрэл колхоздоо «Мильтрум-321», түргөөр эдеэшэдэг «лютесценс-956» гэжэ хоёр сортын шэниисэ таридаг болохоор абаhан юм. Эдэ сортнуудынь ямар шэнжэ шанартайб? Орой эдеэшэдэг сортнь зунай түрүүшын хахадта удаанаар ургадаг тула шииг нойто багаар хэрэглэнэ. Энэ онсо шанарынь Ураалай зүүн талын майиюнь hарануудтахи хура бороогоор хомор үедэ айхабтар шухала болоно. «Мильтрум» сорт хоолостой болоhонойнгоо удаа түргөөр ургадаг, шииг нойто ехээр хэрэглэдэг. Эгээл энэ үедэнь хура бороон захалдаг байха юм. Таатай зохид эрхэ байдалда тус сортын шэниисэ түрүүшын хюруунhаа урид гүйсэд эдеэшэжэ үрдинэ.

— Танда үшөө юун хэрэгтэй юм. гээд — ондоо тээhээ ерэгшэд Мальцевhаа асуудаг. — Хоёрдохи сортын шэниисээр юу хэхэ юмта?

Энэ мэтын асуудалнуудые болгоомжотойгоор шагнаhанайнгаа hүүлдэ Терентий Семёнович бүгэдэндэ ойлгосотойгоор тайлбарилжа эхилээ:

— Хэрбээ бодото дээрээ тиимэ hайн байгаалитай байгаа hаа. ондоо сортын хэрэгтэй юумэнь үгы. Хабарнай календариин ёhоор ходо ерэдэггүй бшуу. Заримдаа хабарай оройтожо ерэхэдэнь шэниисын тарилгые хойшолуулха хэрэг гарадаг. Энэ ушарhаа ургасань хюрууда сохюулжа магад. Одоол эндэ түргөөр эдеэшэдэг шэниисын сорт хэрэгтэй болоно. Бодоод үзэгты даа: шэниисээр эзэлэгдэхэ полиин хэмжээн тон ехэ, тэрэниие нэгэ доро тарижа захадань гарахын аргагүй. Ушар иимэhээ тарилгын түрүүшын үдэрнүүдтэ орой эдеэшэдэг сортоёо таринабди, тиигээд hүүл тээшэнь түргэн эдеэшэдэг сортоор тарилга түгэсхэгдэнэ. Иигэжэ хэгдэhэн тарилга ямаршье уларилтай жэлдэ, үндэр баян ургаса абаха арга олтоно бшуу.

Зүгөөр оронойmнай зүүн зүгэй районууд hүүлэй үедэ хабар таригдадаг шэниисын ондоо сортнуудтай болонхой. Гэбэшье орой, эртэ эдеэшэдэг сортнуудые шадажа хэрэглэхэдэ ашатай туhатайнь мэдээжэ ха юм. Энэ хадаа зохёохы ажалай үрэ мүн. Ондоогоор хэлэбэл. тарилгада хабаатай элдэб арга нүхэсэлнүүд (хабарай эрхэ байдал. газарай хүрьhэнэй үрэжэл, шииг нойтон, үрэhэнэй тарилгын нормо. хаhа саг г. м.) хараада абтадаг байна.

Баян дүршэлөөрөө туршалгын хүдэлмэриие зүбөөр табижа, нягта нарин ажаглалтын ашаар Т. С. Мальцев «классическа» агрономида горитойхон хубилалта оруулhан байха юм. Нэгэ жэлэй ургамалнууд ямаршье эрхэ байдалда хүрьhэнэй үрэжэлые органическа бодосоор баяжуулжа шадахагүй гэжэ агрономическа эрдэм үниhөө хойшо заадаг байhан. Терентий Семёнович олон жэл соо туршалга хэжэ, нэгэ жэлэй ургамалнуудай олон жэлэйхидэл адли хүрьhэ хэрэгтэй бодосоорнь хангажа, үрэжэлыень дээшэлүүлдэг байhаниие элишэлэн харуулаа.

— Хэрбээ манай тараан газарай хүрьhэндэ өөрынгөө үгэдэг юумэнhээ ехые абадаг hаа, тэрэниие үни хада «эдижэ» hалгааха hэн. — гээд тэрэ хөөрэнэ. — Ургамалнуудта амидарал үгэдэг газарай хүрьhэнэй горизонт үгы болоод, газарнай хооhон губи болохо hэн.

Газарай хүрьhэнэй үрэжэл ургамалаар бэшэ, харин буруу элдүүрилгээр муудхаагдана. Хэрбээ таригдаhан ургамалай научна зүб эрилтэдэ агротехникэнь таарaагүй hаа, газарай хүрьhые муудуулна. Нэгэ жэлэй ургамалнуудай хүрьhэнэй үрэжэл ехэтэй байхын тула элдүүрилгынь гуримые хубилгаха хэрэгтэй.

— Ургамалай, үндэhэнэй ямар байдагые хараад, ажаглаад үзэгты даа, — гээд нүхэр Мальцев хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. — Үндэhэнэйнь ехэнхи хубинь хүрьhэнэй дээдэ талада байха. Ургамал өөрынгөө үндэhөөр хүрьhэнэй дээдэ та… жүүлхые оролд… Энэ ушарта элдүүр… га ургамалай эри… ралдаха ёhотой.

Колхозой эрдэм… цев газараа жэл бү… халхагүй, дүрбэ-зур… соо нэгэ дахин гү… (табин сантиметр … шаблаагүй плугаар … гэhэн тобшолол хэ… хэ зуура газарай … үрбуулагдахагүй. … хылгэгдэхэ ёhотой. … вооборoдой хэрэглэ… hаниие хараада … элдүүрилгэ паарай … рэ хэгдэхэ. ондоо … лущильнигаар гү… шээр элдүүрилхэ бо…

Мальцевай агроте… нөө оронойmнай з… олохон районуудта … дэнэ, жэл бүри … абаха арга олгоно. … жэлдэ Терентий Се… туршалга хэжэ. «З… вэтина» колхозойн… мянга шахуу гек… лан дээрэ өөрын… арга хэрэглэнэ. Эн… гыень дэмжэхэ ду… хүнүүд байhан. … туршалгань олонд… болоо. Мальцево … хид жэл бүри хүр… нуудhаа, мүн … тороошье гектарhаа … хин ехэ орооhо тар… даг болоо. Тэед … дынь булта адли… байдалтай.

Мүнөө Курганск… тиин бүхы колхоз, … нютагайнгаа эрдэм… арга хэрэглэнэ. … жэлдэ кургаанай… гектарhаа 18,5 це… hо таряа хуряагаа, … 104 миллион пүүд … жа, рекорд тогтоо… Энэ ехэ амжалта т… рэгтэ колхозой эрд… цевай аша габьяа … ехэ бшуу.

Н. ВОРО…

ҺАЯХАН Улаан-Үдэ хотодомнай М. Горькиин нэрэмжэтэ библиотекын конференц-зал соо соёл культурын, искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй республиканска зүблөөн боложо үнгэрбэ.

Аймагуудай ажалшадай депутадуудай Советүүдэй культурын таhагууды, хүдөө нютагуудай соёлой ордон, байшан, клубуудые, библиотекэнүүдые даагшанар, театрнуудай хүтэлбэрилэгшэд, Зүүн-Сибириин соёлой институдай, хүгжэмэй, соёл-гэгээрэлэй, хореографиин училищинуудай багшанар, хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулинуудай директорнүүд болон бусад хабаадалсаа.

Республикын культурын министр П. Н. Нимаев зүблөөн дээрэ элидхэл хээ. Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ соёл культурын олон хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсаа.

Мүн КПСС-эй обкомой пропаганда, агитацин таhагые даагшын орлогшо Д. Б. Шагдуров зүблөөн дээрэ үгэ хэлээ.

Зүблөөндэ хабаадагшадай хэлэhэн үгэнүүдэй, hанамжа, дурадхалнуудые хараада абалсан тогтоол абтаа.

Сэлэнгын аймагай «Сэлэнгэ» гэhэн арадай хатар ба дуунай ансамблиин коллектив уран hайханай Бүхэроссин харалгын лауреат болоо.

Энэ ансамблиин хатарша басагад Москвада болоhон уран hайханай Бүхэроссин харалгын түгэсхэлэй концертдэ хабаадалсаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Манай басагад» гэhэн хатар.

ТАСС-ай фото.

ЗОРИЛГОНУУДНАЙ ЕХЭ: ОРОЛДОХО, ХҮДЭЛХЭ, ТЭМСЭХЭ

Буряадай АССР-эй культурын министр П. Н. НИМАЕВАЙ элидхэлhээ

МҮНӨӨ БҮХЫ совет арадууд, тэрэнэй тоодо манай республикын ажалшад ...дэхи табан жэлэй гурба... шиидхэхы жэлдэ орол... үүсхэлээ гарган, КПСС-эй ЦК-гай декабриин ...мэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ байна. ...зоной ажаhуудалые ...культурын талаар hайжаруулха тухай юhэдэхи табан жэлэй түсэб соо тодорхой бэшээтэй.

Үнгэрhэн 1972 он ехэл ...үсалгатай жэл байгаа. ...рэгшэ жэлдэ манай ...рнууд бага бэшэхэн амжалта туйлаа. Оперо, балетэй театрай коллектив ...Фроловой «Энхэ-Булад ...» гэhэн оперо, Л. ...пер, Б. Ямпилов хоёр ...«Агуу гоохон Ангар ...», Ж. Батуевай «Галай хүбүүн» гэhэн балетүүдые амжалтатайгаар табиhан. Тиихэдэ Буряад драмын театрайхид Х. Намсараевай «...айшаагай ташуур», Ч. Айтматовай «Улаахан пуалтай уляангирхамни» гэжэ зүжэгүүдые хүн зондо .... Гүрэнэй ород драматическа театр Н. Анкиловай «Солдадай hамган», ...Волчетой «Ехэ бүлэ» гэжэ зүжэгүүдые табижа, ха...шадай зүгhөө магтаалда хүртэhэн байна.

Хэды тиибэшье театрнуудай ажал хүдэлмэридэ ...гдал олон лэ байна. ...гаяа эндэ режиссёр... тухай хэлэмээр ха. Уд... ...үгэлдэр зүжэгүүд зарим... тон муугаар, hонигүйгөөр ...гдана. Жэшээлхэдэ, ород драмын театрайхидай табиhан «Үбэлжэлгын хуули» гэжэ зүжэг оройдоол 12 дахин ...улагдаа. Тиихэдэ «Гэр... ...рэй үгы байхада...» гэжэ зүжэгэй харагшадай ...ёо муу сэгнэлтэдэ хүр... Буряад драмын театрай ...лективэй табиhан «Гур... ...нухэдэй хуби заяан» («...ой бедный Марат») гэжэ ...жэлэй туршада ороймн 13 дахин харуулагдаа.

...Оперо, баледэй театрай ...лективэй табиhан «Дон ...» гэhэн оперо, «Золушка» гэhэн балет зохёохы ...айнь амжалта боложо ...гүй. Театрай репертуарта ородой классигуудай ...элнүүд тон үсөөн гэжэ ...ралхэ хэрэгтэй.

...Репертуар тухай асуудал ...шухала болоод байна. ...хэдэ, заримдаа хэдэ... хүнэй дурадхалаар ...нуудай репертуарта уд... гүйхэн. hэбхи зохёол... орошоно. Нэгэ жэшээ, ...драмын театрайхид ...ондо режиссёр байhан ...левскиин дурадхалаар «...т женихи» гэhэн зүжэг ...турын министерствын ...элгүйгөөр табяа hэн. ...жэтые табилгада 2.300 ...риг гаргашалагдаа. Хажэгынь ороймдоол до... дахин харуулагдажа, тэ...рэнь 1.700 түхэриг суг... ...гдаа. Энэмнай ёhотойл ...ябадал болоно бэшэ ...Буряад ороной ажабай... харуулhан зүжэгэй энэ ...рай репертуарта үгы ...нинь халагламаар.

...ай театрнууд дэлхэйн ...нгуудай зохёолнуудые ...усөө табина. Жэшээлхэдэ, ород драмын театрайхид Шекспирэй «Отеллые», ...ад драмын театрайхид «Арбан хоёрдохи hүниие» ...а гэжэ түсэблэhэн аад, ...хүрэтэр үгы.

...Республикымнай дуу, ха... «Байгал» ансамбль ...элэй жэлнүүдтэ хүдөө нютагаар ходо ябадаг бо... ...он. 1972 ондо манай филармони 2.011 концерт үгэжэ, 460 мянган хүн тэдэнэй дэнь оролhон байна. Буряадай хүгжэмэй, хореографиин туйлалтануудые ондоо область, хизаар, республиканuудай хүн зондо харуулдаг ансамблиин амжалтанууд олоншье hаа, дутуу дундануудынь үшөөл олон байна бшуу. Филармониин концертнэ коллективүүдэй репертуарай олонхи номер хүнгэн жанрай байха юм. Мүнөө үеын харагшадай эрилтэдэ таарама, баян репертуар зохёохо шухала болонхой.

Үнгэрhэн 1972 ондо искусствын зургаанууд 1971 онойхидо орходоо хүдөө нютагай олохон хүн зондо зүжэг, концертнүүдые харуулаа. Энэ тоонь 1971 онойхиhоо 70 мянгаар ехэ болоно.

1972 ондо литература, искусствын үдэрнүүд республикын дүрбэн — Загарайн, Улаан-Үдын, Түнхэнэй, Бэшүүрэй аймагуудта боложо үнгэрөө. Энэ жэлэй июнь hара соо Яруунын аймагта нимэ hайндэр үнгэргэхэ түсэб hанаан бии.

Үнгэрhэн жэлдэ республикымнай зарим театрнууд түсэбhөө гадуур мүнгэнэй хохидолдо орохон байна. Жэшээлхэдэ, оперо, баледэй, ород драмын театрнууд түсэбөө дүүргэжэ шадангүй, олон мянган түхэригэй хохидолдо ороо. Энэмнай юу харуулнаб гэхэдэ, эдэ театрай хүтэлбэрилэгшэд бүхы эмхидхэлэйнгээ хүдэлмэрие түсэбэй ёhoop ябуулнагүй ха юм. Тиихэдэ эдэ театрнуудай артистнууд өөhэдынгөө нормо — хүн зондо харуулха концертнүүдээ хүсэд харуулжа шаданагүй. Энэ талаар хэхэ ажалнай ехэ байна.

1972 ондо клубай эмхи зургаанууд КПСС-эй XXIV съездын материалнуудые олоной дунда нэбтэрүүлхэ, соёл культурын, гэгээрэлэй талаар ябуулха ехэ хүдэлмэридөө оролдолго, үүсхэлээ hайса гаргаа, СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойе угтуулан, хүдөө нютагуудаймнай соёлой ордонгууд, клубууд айхабтар ехэ ажал ябуулаа. 1972 ондо клубууд болон соёлой ордонгуудта тематическа 6.574 үдэшэ, аман журнал эмхидхэгдээ, 12 мянга гаран лекци, элидхэл уншагдаа, уран hайханай коллективүүдэй хүсөөр 7.287 концерт, зүжэг харуулагдаа.

Сэлэнгын, Хяагтын, Улаан-Үдын, Хойто-Байгалай, Мухар-Шэбэрэй, Хориин аймагай соёлшод hайнаар хүдэлжэ гараа. «Ажалша бэрхэ хүнүүд тухай», «Һайн hайхан ажабайдалай түлөө», «Манай баатарнууд», «Хүндэтэ ажалай түлөө — алдар соло» гэхэ мэтэ темэнүүдтэ үдэшэнүүд, ажалай, дайнай ветерануудтай уулзалганууд үнгэргэгдөө. Шэнэ ёhо заншалнууд, армида үдэшэлгэ, hая түрэhэн үхибүүе бүридхэлдэ абалга, залуушуулда паспорт барюулга клуб болон соёлой ордонгуудай дэргэдэ эмхидхэгдэнэ. Тиихэдэ «Түрүүшын буураздаагай hайндэр», «Алтан намар», «Ургасын hайндэр» болон бусад hайндэрнүүдэй заншалта болоhониинь hайшаалтай.

СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан «Сүлөөтэ республиканuудай нангин холбоон» гэhэн клубуудай үдэшэнүүд фестивальнууд хүдөө нютагуудта үнгэргэгдөө. Иимэ 500 гаран үдэшэ эмхидхэгдээ.

Мүн аймагуудай соёл культурын үдэрнүүд ниислэл хото Улаан-Үдэдэмнай үнгэргэгдөө hэн.

Хүн зониие соёл культурын талаар hайнаар хангахын түлөө аймагуудай хоорондо болоhон мүрысөөнэй дүнгүүд гаргагдажа, Хяагтын аймагта — нэгэдэхи, Сэлэнгын аймагта — хоёрдохи, Хойто-Байгалай аймагта — гурбадахи hууринууд олгогдобо.

Хэды тиибэшье клубуудай ажал хүдэлмэри хангалтагүй байhаар. Олохон клуб, соёлой ордонгуудта гансал кино харуулхаhаа бэшэ, ондоо ажал хүдэлмэри хэгдэнэгүй. Жэшээлхэдэ, Кабанскын аймагай Никольско, Краснояровын, Еланска, Яруунын аймагай Гүндын, Үхэрэй, Хэжэнгын аймагай Эдэрмэгэй, Леоновскын, Үлзытын, Булагай, Баргажанай, Зэдын, Прибайкалиин аймагуудай олохон клубта мүртэй ажал хүдэлмэри ябуулагданагүй.

Республика доторнай 59 автоклуб хүдэлнэ. Юундэ эдэнэртэ ехэ анхаралаа хандуулнабибди? Юуб гэхэдэ, автоклубууднай, холын отара, гүүртэнүүдэй малшадые хангаха аргатай ха юм. Теэд автоклубуудые энэ ажал хүдэлмэридөө хүсэд дүүрэн хэрэглэжэ шаданагүйбди. Гансал Захааминай аймагай соёлшод энэ талаараа магтаалтай. Тэдэнэрэй дүй дүршэл тухай республиканска газетэнүүд дэлгэрэнгыгээр бэшээ hэн.

Уран hайханай коллективүүдтэй hүүлэй жэлнүүдтэ алишье талаараа ургаhан тухай олые хэлсэнэбди. Зүб даа. Уран hайханай Бүхэроссин харалга дээрэ манай олон коллектив магтаалда, шагнал, дипломуудта хүртөө hааб даа. Һайн гээшэ. Зүгөөр, мүнөө эндэ дутуу дундануудаа тухайтаа тодорхойгоор хэлэлтэй ха.

РСФСР-эй бэшэ область, хизаарнуудайхида орходоо манай республикада гурба дахин үсөөн хүн уран hайханай бүлгэмдэ хабаадалсана.

Уран hайханай харалгада үргэн олониие хабаадуулха асуудал клубуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, нютагай Советүүдэй, комсомолой, культурын органуудай hанаа сэдьхэл үшөөл багаар зобооно гээшэ ха. Баргажанай, Загарайн, Бэшүүрэй аймагуудай уран hайханай коллективүүдтэ хүн зон үсөөнөөр хабаадалсана.

Олохон клуб, соёлой байшангай дэргэдэ, арадай инструментнүүдэй оркестр, арадай хоорнууд, ансамбльнууд эмхидхэгдэнэгүй. Тиихэдэ хатарай коллективүүдэй репертуар тон үгытэй. Буряад шэнэ хатарнууд үсөөн.

Бүхы эдэ дутуу дундануудай гол шалтагаан юуб гэбэл, манай клубуудта мэргэжэлтэд ехэл хомор байна. Соёл-гэгээрэлэй училищи дүүргэhэн хүбүүд, басагад жэл бүхэндэ хүдөө эльгээгдэнэ. Теэд олонхи ушарта тэдэнэр нэгэ газартаа удаан хүдэлжэ шаданагүй.

Уран hайханай коллективүүдэй репертуар тухай hанаагаа зобохо, хэмжээ ябуулга дары абахаар саг түлаа гэжэ hанагдана. Олонхи коллективүүднай ойро зуура, уран hайханай харалгын үедэ хүдэлөөд лэ тарашадаг гуримтай. Аймагуудай культурын таhагайхид энээндэ hаналаа табихаар болоо.

Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан уран hайханай харалга боложо дүүрэбэ. Теэд үшөөл олон харалга болохо байна. Энэмнай юуб гэбэл, арадай театрнуудай харалга, уран зураашадай, нарин дархашуулай зохёолнуудай выставкэ, фото, кино буулгаха дуратайшуулай, бальна хатар гүйсэдхэгшэдэй конкурснууд болоно.

Ном гээшын хүнэй ажабайдалда ямар удха шанартай байдагые hайн мэдэнэт. Республикымнай библиотекэнүүд хото хүдөөгэй хүн зониие коммунис ёhoop хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ партийна эмхинүүдтэ нилээд туhалжа, наука, техникын туйлалтануудые харуулха, түрүү дүй дүршэл, онол аргануудые олоной дунда нэбтэрүүлхэ талаар нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулна. Мүнөө республикымнай 1.182 библиотекэдэ 595 мянган уншагшад бии, 12 миллион тухай ном хүнүүдтэ үгтэнэ.

Үнгэрhэн жэлэй туршада республикымнай библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд яhала hайнаар хүдэлжэ гараа. Хүн зониие библиотекын талаhаа хангаха талаар республикын аймагуудай хоорондо дэлгэрhэн мүрысөөн энээниие эли тодоор гэршэлнэ. Захааминай аймагай библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд тон hайнаар хүдэлжэ, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, Профсоюзуудай областной Соведэй дамжуулгын Улаан тугта хүртөө hэн.

Мухар-Шэбэрэй, Кабанскын, Баргажанай аймагуудай библиотекэнүүд [illegible]. Республика доторнай нүүдэл 3.026 библиотекэ эмхидхэгдээд, hайнаар хүдэлжэ байна. Илангаяа Захааминай, Сэлэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Хориин аймагуудта энэ ажал хүдэлмэри hайнаар ябана.

Олохон библиотекэ промышленнэ, хүдөө ажахын үйлэдбэритэй сэхэ холбоотой. Тэдэнэр мэргэжэлтэдэй дунда номуудые тараажа, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлнэ. Жэшээлхэдэ, мүнөөмнай ехэ ехэ библиотекэнүүдэй дэргэдэ хүдөө ажахын секторнүүд эмхидхэгдэнхэй. Эдэ секторнүүдтэ библиосууд (ном тарааха тусхай машинанууд) даалгагданхай юм.

Тиибэшье зарим аймагуудта уншагшадай тоо үсөөрнэ. Илангаяа Загарайн, Түнхэнэй, Прибайкалиин, Хурамхаанай, Яруунын аймагуудта нимэ ушарнууд үзэгдэнэ.

Библиотекын номуудай жасые жэлhээ жэлдэ баяжуулжа байха шухала. Зарим хүдөөгэй библиотекэнүүд ажахы, партийна эмхинүүдэй талаhаа туhаламжа абадаг ааб даа. Зүгөөр энэ туhаламжые үргэдхөө hаа, hайн hэн.

Музейнүүд тухай хэдэн үгэ. 1973 оной үбэл Бабушкин хотодо шэнэ музей нээгдээ hэн. Мүнөө үедэ республиканска этнографическа музей-экспонат эмхидхэгдэжэ байнхай. Арадай музейнүүдые Нарhатада, Түнхэндэ нээжэ, Хяагтын музейн филиалые Ново-Селенгинскдэ эмхидхэхэ болонобди. Богонёор хэлэхэдэ, нютагуудта арадай музейнүүдые нээхэ хэрэгтэ аймагуудай культурын таhагууд ехэ анхарал хандуулжа, оролдохо зэргэтэй.

Суглаан, зүблөөн бүхэн дээрэ шахуу мэргэжэлтэд тухай хөөрэлдэнэбди. Үнэхөөрөөшье клубуудай хүдэлмэрилэгшэдэй 78 процентнь, библиотекэнүүдэй 34 процентнь тусхай мэргэжэлгүй байна бшуу.

Мэргэжэлтэд — залуу хүбүүд, басагад жэл бүхэндэ хүдөө эльгээгдэнэ. Теэд тэдээндэ түрүүшээр туhалаагүйдэ, гүлмэр, ажабайдал мэдэхэгүй хүнүүд хүшэр хүндэ юумэтэй, бэрхэшээлтэй дайралдахалаараа, зүрхэ алдаад, ажалаа орхино ха юм.

Манай соёл-культурын, хүгжэмэй училищинуудта hуража байhан олон лэ хүбүүд, басагад нэгэдэхи, хоёрдохи курсануудhаа гаража ошоно! Һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тэндэ hулаар табяатай гээшэ ха. Соёлой институдые дүүргэжэ гараhан хүнүүдшье баhал нэгэ газартаа үни удаан хүдэлжэ шаданагүй. Залуу мэргэжэлтэдтэ туhаламжа хүргэхэ тухай нютагай Советүүд, ниитын эмхинүүдэй, аймагуудай хүтэлбэрилэгшэд бодожо үзэхэ зэргэтэй.

Соёл культурын зургаануудай гэрнүүдые барилга республика доторнай унжагайрhаар. Барилгада, эд бараа, хэрэгсэл, инструмент худалдан абалгада табигдаhан мүнгэн гаргашалагдангүй үхүүлэгдэнэ. Бэшүүрэй аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй культурын таhагайхид хэрэгтэй түхеэрэлгэ, инструмент абажа шадангүй, 2 мянган түхэригөө үхүүлээ. Мүн зэдынхид — 3,4 мянган, сэлэнгынхид — 6.7 мянган түхэриг гаргашалжа шадаагүй.

Энэмнай юу харуулнаб гэхэдэ, культурын таhагуудые даагшанар бюджедэйнгээ дүүргэлтые шалганагүй, мүнгэеэ хэрэглэжэ шаданагүй ха юм.

Аймагуудай соёл культурын эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй харюусалга ехэтэйгээр хүдэлдэг, оролдодог hаа, дээрэ дурдагдаhан дутуу дундануудай үсөөн байха hааб даа. Бүхы ажал хүдэлмэриеэ hайжаруулха, шэнэ хүсөөр оролдохо саг ерэбэ. Энээн тухай КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй тогтоол соо эли тодоор хэлэгдэнэ.

1973 он — Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойн баярай жэл. Бидэнэр, соёлшодой, искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй хэхэ юумэн ехэ. Буряадай литература, искусствын үдэрнүүд Москвада майн 17-до эхилхэнь.

Интэжэ соёл культурын, искусствын хүдэлмэрилэгшэд үшөө нэгэ шалгалта мүнөө жэлдэ барихань. Зорилгонуудай ехэ: оролдохо, хүдэлхэ, тэмсэхэ!

> *„Мүнөөдэр бидэнэр иигэжэ хэлэхэ дүүрэн эрхэтэйбди: манай соёл культура хадаа хүгжэлтынгөө гол шэглэлээр, удхаараа социалис, шэнжэ шанараараа, түхэл маягаараа олон янзын национальна, интернационална болонхой“.*
>
> **(«СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ой тухай» Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ элидхэлhээ).**

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

I. ҮЕ САГТАЯА ЗЭРГЭ АЛХАЛХА

Ц. БАЛБАРОВ, Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай директор:

— Ямаршье театрай коллектив өөhэдынгөө харагшадай, үе сагайнгаа эрилтэдэ хүрэмэ зүжэгүүдые харуулха гэжэ оролдодог ааб даа. Манай театрай туйлаhан зарим тэды амжалтанууд тухай элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Театрай репертуар — театрай амин. Һайн репертуар зохёожо, бүтээжэ шадаагүй коллективэй амжалта туйлаханъ хүшэр. Манай театр репертуарай талаар, сэхыень хэлэхэдэ, ядалдана. Мүнөө үеын темэдэ зорюулагдаhан зүжэгүүд тон хомор байна.

Мүнөө үедэ бидэнэр Ж. Зиминэй «Зунай шуурган» гэhэн зүжэг бэлдэжэ байнабди. Эрхүүгэй областьдохи Усть-Ордын национальна округто колхозуудые байгуулгын үе саг энэ зүжэг соо харуулагдана.

Ажалша бэрхэ хүнүүдые харуулhан зүжэгүүдые бэшэхыень драматург, уран зохёолшодые уряалха байнаб.

П. АБАШЕЕВ, оперо, баледэй, театрай солист, РСФСР-эй арадай артист:

— Культурын министр П. Н. Нимаевай элидхэл соо манай театрай ажал хүдэлмэридэхи дутуу дундануудай тухай яhала хэлэгдэнэ. Тэрэшье зүб. Би бэеэ үмөөрхэеэ hананагүйб. Бидэнэр нилээд удаан саг соо главна дирижергүй байгаабди. Энэмнай ехэ муу. Тиигээдшье уран hайханай соведэй нэгэ тусхай түсэбгүй байгаабди.

Театраймнай концертын бригада үнгэрhэн жэлдэ хүдөө нютагуудай хүн зондо 145 наада харуулаа. Тиигээд иимэ юумэ хэлэхэ гээ hэм. Классигуудай искусствые олондо ойлгуулха хүдэлмэри hулаар табигданхай гээшэ ха. Һая Загарай тосхондо ошожо, концерт табиhамнай, ороймдоол хахад зал соол хүн зон сугларaa.

Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулан, А. Хачатурянай «Гаянэ» балет табяабди. Тиихэдэ И. Дзержинскын «Григорий Мелехов» гэhэн оперо мүнөө бэлдэжэ байнабди.

З. ТОГОЧЕЕВА, П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин директор:

— Ерээдүйн артистнууд, дуушад, композиторнууд манай училищида hурана. Тиимэhээ манай харюусалга нилээд ехэ болоно.

Буряад арадай инструментнүүдые бүтээдэг мастер, мастерскойн манай республика дотор үгы байhанда халагдаламаар. Юуб гэхэдэ, училищидамнай буряад арадай инструментнүүдэй отделени нээгдэнхэй ха юм.

Хүүгэдэй хүгжэмэй hургуулинууд республика доторнай олон. Тэдэниие дүүргэжэ гарагшадай заримаганиинь хүгжэмэй эрдэмээр ехэл hула байдаг. Тиимэлээ тэдэнэр нэгэ, хоёр жэл hураа болоод, училищияа орхидог.

А. ДЫРХЕЕВ, Улаан-Үдын хореографическа училищиин директор:

— Ерээдүйн хатаршадые бэлдэхэ, hургаха гээшэ харюусалгатай хэрэг даа. Тиимэhээ мүнөө үе сагай эрилтэ гээшые бидэ багшанар нэн түрүүн мэдэхэ, ойлгохо ёhотойбди.

Манай училищида hурагшад, бишыхан хүбүүд, басагадhаа эхилээд, эдиршүүд хүрэтэрөө — ерээдүйн хатаршад гээшэ ааб даа.

Тиигээд училищиимнай гэр байрын муу байhанда ехэл гомдолтойбди. Ондоо область, республиканuудай үхибүүд манайда hурана. Ерээд гайхалсадаг: «Ямар муу гэр соо hурадаг, байдаг зон гээшэб?» Үнэхөөрөөшье, гэрнай хуушараа. Хүйтэн. Хэмжээ ябуулга абажа, шэнэ гэр байра тухаймнай дээдэ зургаанууд hаналаа табиг лэ!

II. МАЛШАДАЙ АЖАҺУУДАЛДА—ШУХАЛА АНХАРАЛ

А. ПРОСКУЛИКОВА, Баргажанай аймагай библиотекын хүдөө ажахын секторые даагша:

— Библиотекэ хүдөө ажахы хоёр холбоо барисаатай байха ёhотой гэжэ бидэнэр бододогбди. Баргажанай үйлэдбэриин управлениин хүдэлмэрилэгшэдтэй хамтаржа, хүдөө ажахын ямар нэгэн асуудалаар уншагшадай конференци үнгэргэнэбди. Жэшээлхэдэ, hаяхан «Экономистын үдэрые» үнгэргөө hэмди.

Холын отарын хонишодто, гүүртэнүүдэй hаалишадта ошоходоо, библиоусаа хэрэглэнэбди. Нүүдэл библиотекэнүүдые эмхидхэнэбди.

Үнгэрэгшэ жэлдэ hooho хайшалалгын үедэ хонишодой дунда хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө hэмди, хүдөө ажахын шухала, шухала мэргэжэлнүүдээр номуудые тараагаабди.

Заримдаа машинымнай эбдэршоод байхада, ажахынуудhаа унаа эрихэ сагууд ерэдэг. Тиихэдэшни зарим хүтэлбэрилэгшэдэй бидэнэй тоожо үгэхэгүйдэ ехэл гомдолтой даа.

Библиотекын хүдэлмэрилэгшэ гээшэмнай гансал ном тараагаад ябадаг хүн бэшэ. Түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ сэхэ уялгатайбди. Жэшээлхэдэ, Шитханай гахайн фермын хэрэгэй ехэ муу болоод байхада, хэдэн дахин ошожо, хөөрэлдөө үнгэргэжэ, түрүү гахайшадай дүй дүршэлнүүдтэй танилсуулаабди. Тэрэмнай туhалаа гээшэ ха: мүнөө тэдэнэр яhала hайнаар ажаллана.

Вл. ЛЕВИН, Хяагтын аймагай Шара-Голой соёлой байшангые даагша:

— Үнгэрhэн жэлдэ аймагаймнай ажалшад жэлэйнгээ түсэб алишье hалбариингаа талаар дүүргээ hэн. Энэ амжалтадань бидэнэр, соёлшодой хубита бии юм.

Олоной дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри улам үргэнөөр ябуулхын түлөө социалис мүрысөө эмхидхэхэ тухай үүсхэл манай соёлой байшангайхид гаргаа hэн. Тэрэниие манай аймагай соёлшод дэмжэн абаа.

Мүнөө холын малшад, хонишодые соёл культурын талаар hайнаар хангахын түлөө мүрысөөндэ Хүдэри-Сомоной соёлой байшангайхидые уряад байнабди. Шадал соохоноол мүрысэжэ, малшад, хонишодойнгоо hайнаар, урмашан ажаллахын түлөө оболдонобди, оролдохобди.

Манайда агитбригада эмхидхэгдэнхэй. Тэрэмнай ажахынгаа отара, гүүртэнүүдтэ ходо ошожо байдаг.

В. ФЕДОСЕЕВА, Кабанскын аймагай Шергинскэ соёлой байшангые даагша:

— Бидэнэр Шергинскэ совхозой hаалишад, гахайшад, хүдэрмэришэдые соёл культурын талаар ханганабди. Ажал хүдэлмэримнай, манай hанахада, яhала гэмгүй ябана гээшэ ха. Уран hайханаймнай коллектив концертнүүдые малшадта харуулна.

Худалдаа наймаанай, медицинын хүдэлмэрилэгшэдтэй хамтаржа, хүдөөгөөр ябанабди. Теэд заримдаа худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэднай бидэндэ мэдэгдээгүй шалтагаанаар ошохоёо болишодог. Тэрэнь гэмшэлтэй.

III. МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ ҮҮРГЭ ЕХЭ

К. ЖИЛКИНА, республикын культурын министерствын дэргэдэхи, мэргэжэл дээшэлүүлхэ курсануудые даагша:

— Мэргэжэлтэднай дуталдана гэжэ суглаан, зүблөөн бүхэн дээрэ хэлсэнэбди. Жэл бүхэндэ хото городhoo хүдөө нютагуудта мэргэжэлтэд эльгээгдэнэ. Теэд тэдээндэ анхаралтайгаар хандажа, ажаhуудалай, ажал хүдэлмэриинь арга боломжо, эрхэ байдал олгожо, үгэжэ шаданагүйбди.

Мэргэжэл дээшэлүүлхэ курсануудтамнай аймагай культурын таhагайхид хүнүүдые эльгээхэ ёhотойл аад, тэрээндээ хайхарамжагүй хандана. Жэшээлхэдэ, Хяагтын аймагhaa нёдондо 35 хүн hураха байhан аад, ороймдоол 16 хүн ерээ. Тиихэдэ Баргажанhaa 32 хүнэй орондо 11 хүн эльгээгдээ. Манай курсануудые хэрэглэжэ, хүнүүдэйнгээ мэргэжэл дээшэлүүлхые оролдодоггүй жэшээ энэл даа. Саашадаа эдэ дутагдалнуудые дары түргэн болюулха зэргэтэйбди.

А. ФИЛИППОВ, Мухар-Шэбэрэй аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй культурын таhагые даагша:

— Соёл культурын хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл, эрдэм дээшэлүүлхэ асуудал ехэл шухала болоод байна. Манай аймагай бүхы соёлшодой дүрбэдэхи хүн дээдэ, дунда hургуулинуудта заочноор hуралсана.

Соёл-гэгээрэлэй училищи гү, али үгышье hаа, культурын институт hая дүүргээд ерэhэн залуу хүбүүд, басагад эрдэм мэдэсээр hайнуудшье hаа, дүй дүршэлгүй, эмхидхэхы шадабаригүй байна ха юм. Тиимэhээ бидэнэр тэдээндэ туhалха зэргэтэйбди. Эмхидхэхы шадабари хүнүүдтэ абаhаар ерэдэггүй.

Э. ПЕТРОВА, Закаменск хотын библиотекые даагша:

— Захааминай аймагай соёлшодой, библиотекын хүдэлмэрилэгшэдэй дүй дүршэл, оролдолго тухай республиканска газетэнүүдэй хуудаhанууд дээрэ уншаа ёhотойт. Энэ амжалта юун дээрэhээ туйлагдаа гэжэ hананат? Түбхын түрүүндэ мэргэжэлтэдэй hайн дээрэhээ. Теэд hайн мэргэжэлтэдэй оролдоогүй hаа, баhал иимэ амжалта харагдахагүй hааб даа.

Мэргэжэлтэдые хүмүүжүүлхэдэ, тэдэниие ниитын ажалда олоор хабаадуулха асуудал хэзээдэшье хуушархагүй. Тиимэhээ мэргэжэлтэдтэй байхал гээ hаа, тэдээндэ халуун анхаралаа ходо хандуулжа байха шухала.

З. ЛОХАНИНА, Улаан-Үдын соёл-гэгээрэлэй училищиин багша:

— Мэргэжэлтэд тухай хөөрэлдөөнэй гарахада, манай училищиие дүүргэжэ гарадаг гүлмэрхэн хүбүүд, басагад тухай бодожо hуугаа hэм. Эдэмнай хэд бэ? 10—11 классуудые дүүргэhэн лэ хүбүүд, басагадай hаhанай хүнүүд ха юм. Тиимэ хүнүүдтэ абаhаар лэ ямар нэгэн ехэ ажал даалгажархихада, түрүүшээр хэээшье ядалсадаг. Тэдээндэ туhалжа, ойлгоогүй юумыень заажа байгаагүйдэ аргагүй.

Аймагуудай культурын таhагууд манай училищида hурахаар, ямар нэгэн тиимэ бэлиг шадабаритай хүбүүд, басагадые эльгээнэгүй. Бодоод үзыт. Эльгээhэн тэдэ хүнүүдтнай 3—4 жэл үнгэрөөд байхада, өөhэдтэ тнайл ерэхэ ха юм.

«Мэргэжэлтэд бүгэдые шиидхэдэг» гээд хэлсэнэбди. Энэл асуудалаа бү мартая!

ТОО, БАРИМТАНУУД

☆ «Агуу гоохон Ангар» гэhэн балет зохёогшо РСФСР-эй гүрэнэй лауреадуудай хүндэтэ зэргэнүүд 1972 ондо ...добо.

☆ СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан драматургиин, театральна искусствын Бүхэроссин ...аль Ленинград хотодо ..., Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай табиhан «Улаахан пуалтай уляангирхамни» гэжэ зүжэг фестивалиин нэгэдэхи шатын дипломдо хүр...

☆ Буряадай гүрэнэй филармони 1972 ондо 2.011 концерт табижа, 460 мянган хүн зондо тэрэнээ харуулаа.

☆ 1972 ондо республикын клуб болон соёлой байшангуудта hонирхолтой 6.574 үдэшэ үнгэргэгдөө, 12 мянган лекци, элидхэл уншагдаа, уран hайханай коллективүүдэй ашаар 7.287 концерт, зүжэг табигдаа.

☆ СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдажа, «Сүлөөтэ республикануудай нангин холбоон» гэhэн клубуудай үдэшэнүүдэй фестиваль үнгэргэгдөө. Фестивалиин үедэ 500 гаран үдэшэ эмхидхэгдээ.

☆ Республикын 1.182 библиотекэдэ 595 мянган уншагшад бии. Эдэ библиотекэнүүд 12 миллионhoo дээшэ номуудые хүнүүдтэ үгэжэ уншуулна.

☆ Республика доторнай нүүдэл 3.026 библиотекэ хүдэлнэ.

☆ Манай музейнүүдтэ 1972 ондо 1971 онойхидо орходоо 35 мянган олон хүн орожо гараа.

☆ Буряад орондомнай хүүгэдэй хүгжэмэй 38 hургуули, уран зурагай 4 hургуули бии. Тэдээндэ 4,5 мянган үхибүүд hурана.

Загарайн аймагай Горхоной леспромхозой библиотекэ (даагшань Г. П. Ильина) хүдэлмэришэдэй дунда номуудые олоор тараана. Уншагшадай конференцинүүдые үнгэргэнэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ИИМЭ ХҮН БАЙГАА ЮМ

(Профессор Г. Ц. Цыбиков тухай дурсалга)

Профессор Г. Ц. Цыбиковтэй би Ага һуурида 1918 оной август һарада танилсаа бэлэйб. Тиихэдэ би Агын училищида математикын багша болохоёо ошо һон хүм.

Профессор Цыбиков түрүүшээр намайе гайхуулаа һэн: үсөөн үгэтэй, ехэнхидээ аниргүй байха гү, али «Мүнөө ямар үдэр 'бэлэй'» гэжэ лэ ходо асууха. Заримдаа хэшээлэй эхилээдүйдэ, мүн дүүрэһэн хойнонь тиигэжэ асуудаг байгаа. Тиихэдэнь, мартамхайшаг хүн гээшэ гү даа гэжэ һанадаг һэм. Тиигэжэ һанахамнишье зүб байгаа. Юуб гэхэдэ, профессор нэгэ хүниие үдэрэй хоёр дахин мэндэшэлдэг һэн.

Мүнөө һанахадам, зангыень мууса мэдэдэг байһанһаам тиимээр харагдадаг һэн хаш даа. Училищида, һүүлдэнь дунда һургуули болгогдоһон хойноньшье профессортэй табан жэл соо хамта хүдэлөө һэмди. Энэ хугасаада Гомбожоб Цыбиковичые би һайн мэдэхэ болооб. Тэрэмнай эрдэм ехэтэй, ехэ олон юумэ мэдэхэ хүн байшоо. Тон дулаан сэдьхэлтэй, хүндэ һайниие хүсэжэ ябадаг нүхэр бэлэй.

Агын училищида, һүүлдэнь дунда һургуулида, мүн багшанарые бэлдэдэг хоёр жэлэй курсада математика заадаг байгааб. Гэбэшье училищиин дунда һургуули болгогдоходо, нэгэдэхи классаа ород хэлэ заахыем дурадхаа. Би тэрээнһээ таһа арсаа һэн бэзээб.

Нэгэтэ профессор Цыбиков намда иигэжэ хандаа һэн:

— Антонина Павловна, нэгэдэхи класста ород хэлэнэй хэшээл абыт даа. Энэмнай туршалга ха юм даа. Буряад һургуулида ямараар ород хэлэ заахада таатайб гэжэ шалгахаяа һананабди. Энэмнай шэнэ хэрэг. Шэнэ газарта таряа тариһан мэтэ...

Туршаха, шалгаха гэһэн үгэнүүдые «эксперимент», «апробирование» гээд, ородоор хэлэһэн байгаа. Эрдэмтын хэлэһэн эдэ үгэнүүдые би тэрэ үедэ мэдэхэгүй байһан байгааб. Һүүлдэнь тэрэ үгэнүүдые толи (словарь) соо бэдэрээ һэм.

Эхилһэн хэрэгтээ угаа ехэ этигэлтэйгээр Цыбиковэй хэлэхэдэ, би зүбшөөхэ баатай болоо һэм. Зүгөөр ород хэлэнэй мэргэжэлтэ бэшэ байһан тула профессортэ ходо хандажа, практическа туһаламжа абадаг һэм.

Эрдэмтын заабари, һургаалнууд, тэрэнэй сэнтэй һанамжанууд научна удха шанартай, хүүгэдые ород хэлэндэ зүбөөр һургахаар практическа үндэһэтэй байдаг һэн. Тэрэ үедэ би ород хэлэ зааха асуудалаар ехэ олон юумэ мэдэхэ боложо, наһанайнгаа ехэ һургаал абаһан хүм.

Гомбожаб Цыбиковичтэй хоёрдохёо ушаржа, баһа хамта хүдэлхэ зол намда тудалдаһан юм. Буряадта дунда һуралсалай түрүүшын һургуули болохо бурпедтехникум 1924 ондо Дээдэ-Үдэдэ (мүнөө Улаан-Үдэ) нээгдээ һэн. Директорынь А. И. Алексеев гэжэ хүн байгаа. Тэрэ яһала бэлэдхэлтэй хүн һэн. Техникумдэ имагтал буряадууд һурадаг бэшэ, мүн Халха-Монголһоо һурагшад ерэдэг бэлэй. Тэдэнэй дунда Монголой ерээдүйн суута эрдэмтэн Бимбын Ринчен бии һэн.

Гадна бурпедтехникумдэ баряадууд, түбэдүүд һурадаг һэн. Түбэд һурагшад харабтар шарайтай, хорёод наһатай. Тэдэнэй нэгэниинь шье ород үгэ мэдэхэгүй байгаа. Тэдэ залуушуултай профессор Цыбиков хүдэлдэг һэн. Өөрынь хүдэлдэг газар эрдэмэй комитедтэ байбашье, бурпедтехникумдэ һурадаг түбэд залуушуултай профессор ехэ дуратайгаар хүдэлдэг һэн даа. Тэрэмнэй түбэд хэлэ һайн мэдэхэ байгаа бшуу. Мүргэлшэ ламын хубсаһа үмдөөд, Түбэд ороноор аяншалһан тухайгаа тэдээндэ хөөрэжэ һонирхуулдаг байгаа бээзэ. (Түбэд орон руу аяншалһан тухай номынь 1918 ондо Петроградта хэблэгдэһэн гэжэ мэдэнэбди. Профессорэй гарһаа тэрэ номыень бэлэг абаһан золтойб.

Профессор Цыбиков бурпедтехникумдэ үшөө буряад монгол хэлэ заалсадаг юм һэн. Хуушан монгол бэшэгһээ лата үзэгүүдтэ орохо тухай Г. Ц. Цыбиков ходо хэлэдэг байгаа. Үнэхөөрөөшье, засагай тогтоолоор лата үзэг абтаа бэлэй. Шэнэ үзэгэй абтахада, һурагшадта буряад хэлэ шудалхадань хүнгэн болоо.

Бурпедтехникум дүүргэһэн хэдэн олон нүхэд арадай гэгээрэлэй, искусствын, литературын элитэ ажал ябуулагшад эрдэмтэд болоһон байха юм.

Профессор Г. Ц. Цыбиковтэй хүдэлһэн сагаа би сэдьхэлдээ дулааханаар һанажа ябадагби.

А. ЧАЙВАНОВА,
РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша, тусхайта пенсионер.

МОСКВАГАЙ АГААРАЙ ҮҮДЭНҮҮ[Д]

☆ Суудхэдэ мянган самолёт.
☆ «Сирена» биледнүүдые худалдана.
☆ Ниислэл хотын шэнэ аэропорт.

Москвагай дүрбэн аэропорт жэл соо 18 миллион пассажирые хангадаг байна. Эдэ аэропортнууд зундаа үдэр бүри мянга гаран самолёт хүлеэн абажа, гэдэргэнь ниидхэдэг юм. Манай гүрэнэй ниислэл хото оронойнгоо 200 шахуу городтой, хариин 63 гүрэнтэй агаарай замаар сэхэ холбоотой юм.

Орон доторхи эгээл томо Москвагай авиационно узел мүнөө иимэ байдалтай. Бүхы ороной аэрофлодой иишэ тиишэнь зөөһэн ашаанай, хүн зоной 10 процентнь Москвагай агаарай үүдэнүүдээр зөөгдэһэн байдаг. Авиационно узел саашадаа яажа хүгжэхэб? ТАСС-ай корреспондент В. Новиковой энэ асуудалда СССР-эй граждан авиациин министрэй орлогшо Л. С. Свечников иигэжэ харюусаба.

Москвагай аэропортнуудта пассажирнуудые хангалга улам һайжаруулха талаар һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд юумэн хэгдэжэ байна. Эдэ аэропортнууд мүнөө үеын түхеэрэлгэнүүдээр, зэр зэмсэгүүдээр хангагдана. Агаарай зам харилсаанай түбэй агентство бии болгогдоо. Пассажирнуудые хангахын тула «Минск-23» түхэлэй электронно тоололгын машина хэрэглэгдэнэ. «Сирена-1» түхэлэй автомат системын нэгэдэхи ээлжээн ашаглалгада оруулагдаа. Тэрэнэй ашаар агаараар ниидэхэ билеэнүүд худалдагдана. Министерствын тоололгын түб бии болгогдоо.

Гэхэтэй хамта Москвагай узелай пассажирнуудые хангаха хэрэгтэ дутагдалнууд үшөөл бии байһаар. Аэропортнуудай байшангууд бага боложо, хүн зон багтахаяа болижо байнхай. Самолёдуудай бууха газаршье багадажа эхилээ. Һаяын жэлнүүдтэ агаарай транспортын үүргэ улам ехэ болохоор хараалагдана. Жэшээнь, 1970 онойхитой сасуулжа харахада, 1975 ондо Москвагай аэропортнууд хоёр дахин олон хүн зониие хангадаг болохо зэргэтэй. Табан жэлэй турша соо эндэхи аэропортнууд 110—115 миллион хүниие иишэ тиишэнь зөөхэ байна.

Гадна самолёдуудай парк шэнэлэгдэжэ эхилээ. Мүнөө үеын түргэн ниидэлгэтэй. олон хүнэй багтаамжатай ТУ-154 машинанууд, межконтинентальна ИЛ-2М түхэлэй лайнернууд агаарай замда гарадаг боложо байнхай. Һаяар ТУ-144 ниидэжэ эхилхэнь. 350 гаран пассажирай һууритай самолёдууд-аэробусууд һаяар ашаглагдажа эхилхэ.

Эдэ бүгэдые хараада абажа, Москвагай аэропортнуудые шэнэдхэн заһабарилха, үшөө үргэдхэхэ талаар шиидхэбэри абтанхай. Тэрэнэй түрүүшын шата мүнөө бэелүүлэгдэжэ байна. КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүд болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой үндэһөөр энэ хүдэлмэри ябуулагдажа байна гээшэ.

Һаяын жэлнүүдтэ арад зониие бүри олоор зөөдэг болохо арга боломжо аэропортнуудта бии болгогдохо зэргэтэй. Самолёдуудай ниидэлгэ буулгын харгынууд шэнээр баригдаха, хуушаниинь шэнэдхэгдэн заһабарилагдаха, самолёдуудай байха газар үргэдхэгдэхэ, шэнэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдохо юм. Эдэ бүгэдын ашаар бүри олон самолёт ниидэдэг болохо байна. Самолёдуудай аэропортдо байха сагые бага болгохын тула гүлишэ, уһан трубопроводуудаар абаашагдажа, самолёдто хэгдэдэг боложо байнхай.

Пассажирнуудые культурнаар хангадаг болохын тула ехэ юумэн хэгдэхээр хараалагданхай. Жэшээлэн хэлэбэл, Москвагай узелай пассажирнуудай хахадһаань олонхиие зөөдэг. Внуково аэропортдо 600 хүнэй байратай гостиница бариха түсэбтэйбди. Арад зоной абажа ябаһан юумэ, мүн бусад ашаа самолёдһоо буулгаха, ашаха хүдэлмэри сүм оньһожоруулагдахаар хараалагдана.

Ниислэл хотын эгээл залуу Домодедово аэропорт баһал шэнэдхэгдэн заһабарилагдаха байна. Тэндэ 1100

хүнэй багтаамжатай гос
ца-профилактори, хүн
самолёт соо эдеэлүүлхэ
хоол бэлдэхэ томо цех б
дахаар түсэблэгдэнэ. Нэгэ
соо 5000 пассажирые х
ха аргатай аэровокзалай
нэ байшан баригдаха юм.

Уласхоорондын Шеремет
аэропортдо баһал ехэ а
хэгдэхээр хараалагдана.
нөө байһан аэровокза
зэргэлүүлээд шэнэ аэров
баригдаха. Мүнөө байһан
ровокзал Москваһаа ни
ошогшодые, шэнээр бари
ха аэровокзалынь эндэ н
дэн ерэгшэдые хангадаг б
хо. ТУ-144 самолёдуудта
гар баригдахаар түсэблэг

Москвагай эгээл үн
Быково аэропортын түхэ
рай баһал хубилгагдаха
Энэ аэропортын бариг
40 шахуу жэл болоо. Эн
ниидэһэн самолёдууд Ро
Федерациин промышленна
түбүүдтэ, союзна респуб
нуудай ниислэл хотону
Хара далайн ба Прибалти
курортнуудта пассажи
дые абаашадаг байха юм.
ропроект» институтда зо
доһоор проектээр, эндэ а
вокзалай шэнэ байшан бар
дажа байна. Мүнөө байһан
вильон шэнэдхэгдэн заһа
рилагдажа, үшөө нэгэ п
павильон баригдаха юм.
ководо гостиница баригда

Город соо аэрофлодой
барилганууд бодхоогд
хараалагданхай. Моск
метрогой «юго-западная» н
станци шадар городой а
вокзал баригдаха юм. Лен
градска проспектдэ,
ская» гостиницада луто
мантан томо комплекс ба
дахаар хараалагдана.
уласхоорондын агаарай за
пассажирнууд, хилын саа
авиакомпанинуудай са
дуудай экипажнууд, мүн
даадын гүрэнүүдэй авиа
панинуудай түлөөлэгш
байрлахаар түсэблэгдэн

Гадна Москва шадар
нэгэ шэнэ, табадахи а
порт баригдахаар түсэбл
һэн байна. Энэ хадаа м
үеын ямаршье самолёдуу
бууха, ниидэхэ арга болом
той уласхоорондын аэро
болохо юм.

МАНАЙ АЙЛШАН

Эди шэди харуулагша В. Цыренжапов «Буряад үнэн» газетымнай редакцида айлшалба. Тэрэ Москвагай циркын студи дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр, түрэл Буряадтаа бусажа ерээд, филармонидо хүдэлһэн намтартай. Табан жэлэй хугасаа соо эндэ хүдэлхэ зуураа, залуу артист республикынгаа нютаг бүхэндэ айлшалжа, элдэб эди шэди харуулхадаа, хүн зониие гайхуулдаг, һайшаал магтаалдань хүртэдэг һэн. Мүнөө В. Цыренжапов Зүүн-Сибириин культурын институдай режиссерско-театральна факультедэй дүрбэдэхи курсда һурана. Гэбэшье эди шэди харуулха мэргэжэлээ улам дээшэлүүлхын тулада городой эмхи зургаануудаар айлшалдаг юм.

Редакцида ерээд байхадаа «Эди шэди ба тэрэнэй үг удха» гэһэн темээр һонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргөө. Эди шэдиин зарим нюусые тайлбарилан хэлэхэдээ, бодото дээрэнь харуулжа үгөө. Жэшээлхэдэ, долёобор хургаа таһа татаад, дахин һөөргэнь холбожорхино. Теэд энэмнай юрын лэ хэрэг байшоо. Саарһанай тэбхэр хуудаһа гонзогороор шуулаад, һөөргэнь хуушан хэбтэнь оруулжархина. Эдэ бүгэдэ нюдэ сабшаха зуура хэгдэнэ. Тиимэһээ гарайнь хүдэлэсын хойноһоо хүнэй нюдэн адаглан хаража үрдинэгүй.

— Эди шэдиин «нюуса» иимэл юрын хэрэг юм. Гансал уян нугархайгаар хүдэлжэ, дүрэ шадабаритай, шуран башатай байха хэрэгтэй. Урдань лама бөөнэр хүн зониие хуураан мэхэлхын тулада иимэ аргануудые хэрэглэдэг байгаа.

Манай корр.

«Улаан-Үдын оёдолой фабрикада оёгдоһон хубсаһан» гэһэн бэшэгтэй самса, үмдэн, телогрейкэ, плати гэхэ мэтэ республикымнай магазинуудта элбэгээр худалдагдадаг болонхой. Тус фабрикын коллектив оёдог хубсаһанайнгаа шанар һайжаруулха талаар ехэ оролдолго гаргадаг юм. Тиимэ хадань эндэ оёгдоһон хубсаһа хүн зон дуратайгаар худалдан абадаг.

Фабрикын коллектив Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ хахад жэлэйнгээ даабариие болзорһоонь урид дүүргэхэ, 20 мянган түхэригэй хубсаһа түсэбһөө гадуур оёжо гаргаха гэжэ шиидэбэ.

Фабрикада үргэнөөр дэлгэрһэн мүрысөөндэ нэгэдэхи цехэй оёдолшон Екатерина Ивановна Потёмкина хам оролсожо, үдэр бүриингөө даабариие ходо үлүүлэн, 120 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунис ажалай ударник Е. И. Потёмкина ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

ЛУСАКА

Хани харилсаан хүгжэнэ

ТАСС

Элшэ хүсэнэй түхеэрэлгэнүүдые ба электро-дамжуулга шэнжэлхэ, проектнэ тодорхойлолгонуудые хэхэ бүхэсоюзна институдай бүлэг инженернүүд Замбида ерэбэ. Африкын энэ ороной элшэ хүсэ хэрэглэхэ бүхы арга боломжонуудые, экономикын эрилтэнүүдые хараада абажа, 1985 он болотор Замбиин энергетическэ түхеэрэлгэнүүдые хүгжөөхэ холын хараата түсэбүүд тухай технико-экономическа элидхэл совет эрдэмтэд бэлдэхэ байна.

СССР-эй ба Замбиин Республикын хоорондохи экономическа харилсан туһалалсалга тухай хэлсээнэй үндэһөөр совет мэргэжэлтэд хүдэлхэ юм.

ДЕЛИ

Гадаадын худалдаа наймаа үргэдхэнэ

ТАСС

1972/73 оной финансын жэлэй түрүүшын арба һарын турша соо хариин оронуудта Индиин эдлэл хэрэгсэлнүүдэй худалдагдаса 21 процентээр үргэдөө. Энэл үе соо гадаадаһаа эд бараа асаржа худалдалга 8 процентээр хороһон байна гээд «Таймс оф Индиа» газетэ мэдээсэнэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Индиин промышленна үйлэдбэриин горитойгоор хүгжэһэнэй ашаар ороной гадаадын худалдаа наймаанда иимэ ехэ амжалта туйлагдаа гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

Исландиин Вестманнаэйер гэжэ бүлэг олтирогуудай нэгэн болохо Хеймаэй гэжэ олтирог дээрэ гурбан һарын турша соо вулкан тэһэржэ үргэлжэлһөөр, Эндэхи Вестманнаэйер гэжэ гансахан хотодо ажаһуугшад вулканай тэһэржэ эхилһэн хойно эндэһээ гаража ошоһон. Тус хото вулканай тэһэрхэдэ гараһан халуун элһэ, шорой, тооһондо дарагдаһан. Вулканай тэһэрэлгые адаглан хаража байхаар хэдэн хүн эндэ үлэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Вестманнаэйер хото мүнөө иимэ болонхой.

Пренссенс бильд — ТАСС-ай фото.

ГАВАНА

КУБА —ЧЕХОСЛОВАКИИН КОММЮНИКЕ

ТАСС

Чехословакиин Коммунис партиин ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак түрүүтэй Чехословакиин партийно-правительственна делегаци Кубын Коммунис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Революционно правительствын Премьер-Министр Ф. Кастрын уряалаар 1973 оной апрелиин 2-һоо 7 болотор албанай хэрэгээр Кубын Республикада айлшалһан байна.

Кубын, Чехословакиин Компартинуудай хоорондохи аха дүүгэй хани барисаан, харилсаа холбоон, Кубын Республикын ба ЧССР-эй правительствануудай хоорондохи харилсаан аша үрэ ехэтэйгээр хүгжэжэ байна гэжэ хоёр тала харангяар батална гээд Куба-Чехословакиин коммюнике дотор хэлэгдэнэ. Хоёр ороной хоорондохи холбоо барисаае, харилсан туһалалсалгые саашадань хүгжөөхэ хүсэлэнтэй байһанаа хани халуун, үгээ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ тэмдэглэгдээ.

СЭВ-тэ хабаатай оронуудай хоорондохи харилсан туһалалсалгые саашадань хүгжөөхөөр бэлэн байһанаа Куба, ЧССР мэдүүлээ.

Советскэ Союзтай, КПСС-тэй түгэс харилсаа холбоо байгуулха, бүхы һалбаринуудта, илангаяа экономико хүгжөөхэ, социализмын туйлалтануудые сахин хамгаалха асуудалнуудаар эдэ хоёр орондо Советскэ Союзай үзүүлһэн интернациональна туһаламжа, дэмжэлгэ Кубада, ЧССР-тэ туйлай ехэ удха шанартай гээд коммюнике дотор тэмдэглэгдэнэ.

ПАРИЖ

ҺАНАМЖАНУУДАА ХЭЛСЭБЭ

ТАСС

Генеральна секретарь Жорж Сеги түрүүтэй Ажалай бүгэдэ нийтын конфедерациин, нэгэдэхи секретарь Франсуа Миттеран түрүүтэй Социалис партиин делегацинууд уулзажа, парламентын һунгалтын һүүлээр орон доторо тохёолдоһон байдал тухай асуудалнуудаар һанамжануудаа зүбшэлөө. Демократическа хүсэнүүдэй холбооге бэхижүүлхын тула бүхы хаба шадалаа элсүүлхээр эрид шиидэнги байһанаа ВКТ, Социалис парти хамтын мэдүүлгэ доторoo элирхэйлбэ.

Ажалшадай эрилтэнүүдые хангахын түлөө, тэдэнэй дундуур салин хүлһэ дээшэлүүлгэхын, ажаллаха арга боломжо һайжаруулхын, пенсидэ гараха наһанай болзор хороохын, предприятинуудтахи профсоюзуудай эрхэ үргэдхэхын түлөө тэмсэхэ шухала гэжэ хоёр эмхи мэдэрээ.

ДЕЛИ

Харилсаагаа заһаруулхын түлөө

ТАСС

Пакистантай харилсаагаа заһаруулхын тула Инди ехэ хүсэлэл оролдолго гаргажа, хоёр ороной хоорондохи асуудалнуудые амгалан аргаар шиидхэхэ гэжэ эрмэлзэнэ гээд Индиин түсэблэлгын министр Д. П. Дхар, Джамму ба Кашмирта үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ мэдүүлээ. Индиин, Пакистанай ба Бангладешэй национальна аша туһада Пакистантай хани, хүршэ ёһоной харилсаагаа заһаруулхые Индиин правительство хүсэнэ.

ЮУМЭНЭЙ ҮНЭ СЭН ХҮНДЭРНЭ

Үргэн хэрэглэлэй эд бараанай үнэ сэн хүндэрнэ гэһэн мэдээсэлнүүд капиталис олонхи оронуудһаа орожо үргэлжэлһөөр. Эдэ оронуудай ажалшан арадай байдал илангаяа хүндэ хүшэр болоно. Оронойнгоо правительствын бэелүүлдэг политикые улад зоной буруушаажа байһаниинь гайхалтай бэшэ. Юумэнэй үнэ сэн хүндэрүүлгые зогсоохо эрилтэ табина.

«Вашингтон пост» газетэдэ тунхаглагдаһан тусхай баримтануудай ёһоор, энэ жэлэй түрүүшын гурба һарын турша соо США-да юумэнэй үнэ сэн 21,5 процентээр хүндэрөө. «Юумэнэй үнын иимэ ехээр хүндэрэлгэ правительствын бэелүүлдэг политикын буруу һүрэжэ байһые гэршэлнэ...» — гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр Нью-Йоркын түбэй үйлсэ гудамжануудаар демонстрацинууд үнгэргэгдөө. Тэдээндэ хабаадагшад буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хороохо, социальна эрилтэнүүдтэ мүнгэ зөөри ехээр һомолхо эрилтэ правительствын үмэнэ табиһан байгаа.

АТС агентствын гэршэлһэнэй ёһоор, һүүлэй 12 һарын турша соо Швейцарида эдеэ хоолой зүйлнүүдэй, үргэн хэрэглэлэй эд бараанай үнэ сэн 8,2 процентээр хүндэрһэн байна. Имагтал, байгша оной түрүүшын һаранууддай турша соо эдеэ хоолой зүйлнүүд, хубсаһа хунар, гэр байрын түлбэри, медицинскэ хангалга үнэтэй болоо.

(ТАСС).

ДАККА

Национальна ассамблейн сесси

ТАСС

Бангладешэй Республикын нэгэдэхи зарлалай Национальна ассамблейн (парламент) сесси нээгдээ. Мартын 7-до болоһон бүгэдэ нийтын түрүүшын һунгалтын үедэ һунгагдаһан депутадууд энэ заседани дээрэ шахаа тангаригаа үгэһэн байна. Премьер-министр Муджибур Рахманай хүтэлбэрилдэг «Арадай лигэ» гэдэг парти тэрэ һунгалтын үеэр ехэ илалта туйлаа һааб даа. 315-һаа 307 депутадай мандадые тус парти абаһан байгаа.

Депутадууд Национальна ассамблейн спикерые, тэрэнэй орлогшые һунгаба. Бангладешэй учредительнэ ассамблейдэ эдэ тушаалнуудые даадаг байһан Мухаммед Улла, Мухаммед Байтулла Национальна ассамблейн спикерээр, тэрэнэй орлогшоор һунгагдаа.

ПАРИЖ

Политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө түрмэдэ хаагдагшадые сүлөөлхэ

ТАСС

Политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө сайгон захиргаанай түрмэнүүдтэ хаагдажа, тамалагдан зобоогдожо байһан Урда Вьетнамай хүнүүдые сүлөөлхэ уряатайгаар Франциин нийтын ба политическэ бүлэг ажал ябуулагшад оронойнгоо олониитэдэ хандаба.

«Политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө сайгон захиргаанай түрмэнүүдтэ хаагдаһан хэдэн зуугаад мянган хүн 1973 оной январиин 27-ной хэлсээнэй ёһоор, һаядаа сүлөөлэгдэхэ зэргэтэй», — гэжэ энэ хандалга дотор хэлэгдэнэ.

* * *

ЖЕНЕВЭ. (ТАСС). Политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө сайгон захиргаанай түрмэнүүдтэ хаагдаһан 300 мянган хүниие дары сүлөөлхэ тухай эрилтэдэ гар табилга Швейцариин хотонуудта эхилбэ.

Вьетнамда туһаламжа үзүүлхэ национальна комитет энэ хэмжээ ябуулга үнгэргэнэ. Нийтын 20 гаран эмхи, политическэ парти тус комитедэй үүсхэлые дэмжээ.

ВАРШАВА

С. Рахманиновта зорюулагдана

ТАСС

Ородой элитэ ехэ композитор С. Рахманиновай түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан ойн баярай концертнүүд Польшын ниислэл хотодо үнгэргэгдэбэ.

Совет пианистка Т. Николаева түрүүшын концерт-уулзалгада хабаадалсаа.

УЛААН-БААТАР

Ехэ яһатанай дээрэлхэдэг шовинис үзэл—Пекинэй хүтэлбэрилэгшэдэй хараа шугам болоно

ТАСС

Маоистнуудай баримталан бэелүүлдэг ехэ яһатанай дээрэлхүү шовинис үзэл тухай статья «Үнэн» газетэдэ тунхаглагдаа. Дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй, революционно бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэл ба жагсаалые эбдэдэг, нийтын хүгжэлтэдэ ехэ хоро хүргэдэг Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй политикые дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүн зон эрид буруушаана гэжэ энэ статья дотор хэлэгдэнэ. Марксын, Энгельсын, Ленинэй агууехэ һургаалые маоизм бүдүүлигээр хазагайруулна, буржуазна национализмын үзэл сурталые хүтэлбэри болгоно.

Ехэ яһатанай дээрэлхэдэг шовинис үзэл һүүлэй 10 жэлэй турша соо хитадта улам һужэрөөгдөө гээд газетэ бэшэнэ. Маоистнууд ороноо хэмһээ хэтэрүүлгээр магтан, бусад оронуудай арадуудай амжалта туйлалтануудые тон багаар харуулжа, өөрынгөө үндэһэ яһатаниие бусадһаа дээгүүр тоолоно. Мао Цзэ-дунай бүлэглэл национальна асуудалые Ленинэй һургаалай үндэһөөр шиидхэхэһээ арсан, Хитадай бага яһатан тушаа дээрэлхүү шовинис политика баримталан бэелүүлнэ.

ВАШИНГТОН

США-гай правительствада хубилалтанууд хэгдэбэ

ТАСС

Национальна аюулгүйе сахиха соведтэ хубилалтануудые хэһэн тухайдаа Сагаан байшан соносхоба.

Энэ хубилалтын хэгдэһэнһээ уламжалан, Европын бүлэгэй хүдэлмэрилэгшэ Х. Сонненфельдт зүүн ба баруун оронуудай хоорондо худалдаа наймаа эрхилхэ министрэй орлогшо боложо Финансын министерствэдэ томилогдоо. Гадаадын экономическа асуудалнуудаар президентын орлогшын туһалагша гэһэн шэнэ тушаал бии болгогдоод, Ч. Купер энэ тушаалда дэбжүүлэгдэбэ. Эдэ хубилалтанууд национальна аюулгүй байдалда экономикын асуудалнуудай ямар шухала үүргэ дүүргэдэг боложо байһыень гэршэлнэ гэжэ Сагаан байшангай түлөөлэгшэ мэдүүлээ. Сонненфельдт шэнэ тушаал даахадаа, США-гай ба социалис оронуудай хоорондохи худалдаа наймаанай асуудалнуудые шиидхэхэ юм ха.

Уласхоорондын экономическа, худалдаа наймаанай асуудалнууд США-гай правительствые ехээр һонирхуулдаг болоһон тухайнь энэ хубилалта гэршэлнэ гээд американ хэблэл тэмдэглэнэ.

Национальна аюулгүйе сахиха туһалагша Киссинджер ба дээдэ тушаалта бусад советнигүүдтэеэ президент Никсонэй үнгэргэһэн заседани энээниие мүн лэ гэршэлнэ. Худалдаа наймаанай һалбаринуудта хабаатай правительственна хуулиин проект энэ уулзалгын үедэ зүбшэлэгдөө гээд хэблэл мэдээсэнэ.

Массачусетскэ университедэй профессор, «Рэнд корпорейшнэй» хүдэлмэрилэгшэ байһан Ф. Айкл буу зэбсэг хуряаха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хинаха агентствын директорэй тушаалда томилогдоо гээд Сагаан байшан соносхоо.

ВАШИНГТОН

Сэрэгэй гаргашанууд нэмэнэ

ТАСС

Пентагоной сэрэгэй гаргашанууд конгрессээр хараалагдаһанһаа һураггүй үлүү байдаг. Сенадтахи гадаадын хэрэгүүдые эрхилдэг комиссиин түрүүлэгшэ У. Фулбрайдай гуйлтаар США-гай тоолон тодорхойлолгын гол захиргаанай бэлдэһэн элидхэл дотор иимэ тобшолол хэгдэнэ.

1965 онһоо 1969 он болотор нэмэлтэ гаргашанууд 700 миллион шахуу доллар болоһон байна гээд элидхэл дотор тэмдэглэгдэнэ. Сэрэгэй гаргашануудай бодото хэмжээн тухай хэлэхэ бэрхэтэй. Юуб гэхэдэ, баталагдаһан программаһаа гадуур сэрэгэй туһаламжа үзүүлэгдэдэг байна. Ээлжээтэ финансын жэлэй бюджет дотор хариин гүрэнүүдтэ сэрэгэй туһа хүргэлгые хороохо шухала гэжэ сенатор Фулбрайт мэдүүлбэ.

ПРАВДА БУРЯТИ[И]

Нэгэдэхи хууда[һан] «Угтамжын түсэб» — тү[...] бэшэг. «Буряадай АССР [...] 50 жэлэй ойе угтуулан» суглуулбари. С. Буха[...] статья.

Хоёрдохи хуудаһан Партийна ажабайдал [...] рүүшүүлые яажа [...] шуулхаб? — Ц. Бал[...] вай статья. «Партийна [...] дүүдые һэлгэлгэ: «Ажал [...] рэгээрээ харюусана» Л. Левченкын статья.

Гурбадахи хууда[һан] «Арадай уран бэлиг [...] ралга» В. Сахьяновай [...] тья. Редакцида ерэһэн [...] гүүдһээ. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хууда[һан] Манай хүршэнэрэймнай [...] нич. Спорт.

ЭНХИР КРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРА[ММА]

«Орбита» харуулна:

14.35 — Һүүлэй [...] 14.45 — «Алтан ша[...] клубай шангай түлөө [...] программа. 15.15 — Ү[...] **телевидени**. Үхибүүдтэ [...] дамар бэрхэ гар» гэһэ[...] грамма. 15.35—Уласх[...] дын панорама. 16.00 —[...] ключения на берегах [...] рио» — уран һайханай ф[...] 17.35 — **Үнгэтэ телеви[дени]** Хоккейгээр дэлхэйн [...] һуури ээзэлхын түлөө [...] сөөн. Швециин, ЧС[...] суглуулагдамал коман[...] дай наадан. 3-дахи үе [...] ранзан бэшэлгэ). СС[...] Финляндиин суглуулаг[...] командануудай наадан [...] хи үе (суранзан б[...] 19.00—«Время»— мэ[...] лэй программа.

Улаан-Үдэ харуул[на]

19.30 —Үхибүүдтэ [...] фильмүүд харуул[...] 19.50 — «Хүдөө ажа[...] дэхэ университет». 20[...] Телепанорама. 20.50. —[...] жэмтэ забһарлалга.

«Орбита» харуулна:

21.30 — «Манай [...] рэр» гэһэн телевизио[...] жэ зүжэгэй театр. 22[...] **Үнгэтэ телевидени**. «К[...] динка» гэжэ Гүрэн[...] рай ансамблиин [...] 22.30 — **Үнгэтэ теле[видени]** Хоккейгээр дэлхэйн [...] һуури ээзэлхын түлөө [...] сөөн. ФРГ-гэй, ЧССР-[...] луулагдамал команд[...] наадан. 3-дахи үе. 23.[...] Концерт. 23.30—А. [...] ровскиин түрэһөөр 15[0] лэй ойдо зорюулагдаһ[...] рай заседани. ССР [...] Ехэ театрһаа дам[...] Забһарлалгын үедэ. «[...] —мэдээсэлэй про[...] 02.15 —Телевизор ха[...] дай захилаар концерт. [...] —**Үнгэтэ телевидени** [Хок]кейгээр дэлхэйн түрүү[...] ээзэлхын түлөө мүр[...] СССР,эй, Польшын [...] лагдамал командану[...] дан (3-дахи үе).

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕ[ЕВ]

● Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-01407. Заказ №